

Veac nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A.R.L.U.S.

12 pagini - 1 leu

TRĂIASCĂ

1
MAI

ZIUA SOLIDARITĂȚII INTERNAȚIONALE A CELOR CE MUNCESC!

DIN SUMAR:

- Poate crea mașina? ● Pregătiri pentru „eclipsa secolului”
- Omul care citește gindurile ● Combaterea slăbirii ● A fi bărbat înseamnă...

17

ANUL XXIX
27 APRILIE 1973
(1467)

Brusca dispariție a dinozaurilor — cele mai mari reptile care au trăit vreodată pe Pământ — i-a intrigat pe specialiști care au început să caute logica acestui fenomen, într-adevăr ciudat, căruia multă vreme nu i s-a putut găsi explicația.

Așa au luat naștere tot felul de ipoteze, unele mai verosimile,

alte mai puțin. Până când descoperirea supernovae-lor și a consecințelor pe care le provoacă apariția lor a dus la avansarea ideii unei surprinzătoare legături între două categorii de fenomene foarte deosebite între ele: cataclismele cosmice și schimbarea bruscă a faunei pe Pământ.

Documentar

SFÎRȘITUL

„ÎNSPĂIMÎNTĂTOARELE ȘOPÎRLE” (II)

În ultimul mileniu, caietele de însemnări ale astronomilor și relatările citorva cronicari europeni au consemnat pe firmament trei apariții luminoase care au marcat, cu siguranță, dezintegrarea violentă a unor aștri de tip supernova.

Prima — și, după cit se pare, cea mai puternică din ele — s-a produs la începutul unei dimineți a anului 1054. Strălucirea ei a făcut să pălească luceafărul (planeta Venus). Celebrul astronom danez Tycho Brahe, cu ajutorul aparatului inventate sau perfecționate de el, a putut-o studia pe cea de a doua, în 1572: ceva mai puțin luminoasă, ea era totuși vizibilă cu ochiul liber, în plină zi. În sfârșit, hazardul a vrut ca și discipolul lui Brahe, germanul Johannes Kepler — a cărui celebritate n-a rămas de altfel mai prejos de aceea a dascălului său — să observe o supernova în 1604. Cea din urmă explozie a și fost cea mai slabă dintre toate, având o luminozitate de intensitatea celei emise de planeta Jupiter.

Cele mai evidente urme au fost lăsate de prima supernova — și ele dăinuie de peste nouă secole. E vorba de faimoasa nebuloasă a Crabului, pe care astrofizicienii din zilele noastre o studiază cu sîrguință în speranța că îi va ajuta să dezlege cauzele și mecanismul fantasticelelor explozii cosmice.

Mai există, de asemenea, și reziduuri ale altor supernove, care trebuie să se fi dezintegrat cu și mai mult timp în urmă. Printre ele se află, de pildă, nebuloasa Gum, care a explodat acum vreo 11 000 ani, precum și superba broderie a așa-zisului „inel al Lebedei”. Despre această formație circulară, alcătuită din gaze proiectate în spațiu, se crede că își are originea într-o deflație veche de aproximativ 30 000 ani: „victima” ei a fost, probabil, un membru al constelației Lebedă, aflată la 1 000 ani-lumină de Pământ.

Cu aceasta, iată-ne însă la capătul largii paranteze pe care am deschis-o ceva mai înainte. E momentul să răspundem la o întrebare legitimă: ce relație există între o nova, o supernova și, în general, diversele cataclisme cosmice, pe de o parte, și dispariția dinozaurilor de pe suprafața Pământului, pe de altă parte?

Vulnerabilitatea micilor urmași

Veriga de legătură dintre cele două categorii de fenomene ne-o furnizează consecințele de natură fizico-chimică ale exploziilor. Așa cum am văzut, inimaginabila cantitate de energie degajată de o supernova în scurtul răstimp al genezei ei detonante se propagă sub formă de unde luminoase, perceptibile sau nu pentru locuitorii Terrei. Dar principala formă de difuzare a acestui fabulos surplus energetic îl constituie razele gamma, razele cosmice și o serie de alte radiații, având toate aceeași trăsătură caracteristică: sînt extrem de periculoase pentru orice organism viu înfilit în cale.

Pe măsură ce se răspîndesc în spațiul cosmic, radiațiile se diluează în cadrul unei sfere a cărei circumferință crește în raport direct proporțional cu distanța față de centrul ei, unde s-a produs explozia. În aceeași măsură, firește, scade și forța distructivă a razelor. Așa se explică de ce nenumăratele supernovae care se ivesc mereu în diferite galaxii îndepărtate nu afectează deloc biosfera terestră.

În urma unor cercetări și experimente realizate de curînd, cîțiva astronomi, geofizicieni și biochimiciști se consideră în măsură să creadă că, dincolo de un plafon minim de 200 sau 250 ani-lumină, iradiațiile emise de o supernova nu mai prezintă nici o primejdie. Este, desigur, o evaluare foarte aproximativă, deoarece alți savanți înclină să creadă că „umbrela de protecție” poate fi redusă pînă la 100—120 ani-lumină.

Fluxul normal de raze care provin

din Cosmos și ajung în mod curent în straturile inferioare ale atmosferei, acolo unde trăiesc plantele și animalele terestre, se ridică la un total mediu de 0,03 roentgeni (r) pe an. E o doză mult sub nivelul celei nocive care, după calculele efectuate pe cale experimentală, începe de la o cantitate de ordinul a 100 r pe săptămînă.

S-a putut stabili chiar o scară destul de precisă a rezultatelor obținute în urma unei iradiere de sursă cosmică, în funcție de intensitatea ei.

Flora are o rezistență destul de mare. Creșterea coniferelor încetează la o iradiere totală de circa 1 000 r, eșalonată

paleontologi. La urma urmei, nu era prima încercare originală de a explica un fenomen inexplicabil.

Dar din nou astrofizica s-a amestecat într-o problemă pămînteană, veche de zeci de milioane de ani. Nu de mult, doi cercetători canadieni au putut demonstra că sistemul solar se află într-o relativă vecinătate față de centrul unui gigantic inel de hidrogen neutru care se lărgește mereu, în mare viteză, dizolvîndu-se în spațiu. Astfel de inele au fost descoperite, încă din 1967, în Norii lui Magellan, două galaxii care sînt și cele mai apropiate de Pământ.

În același an s-a constatat și existen-

materializează în cele trei vestigii — fasciculul de hidrogen, materia interstelară și inelul lui Gould.

După dimensiunile celor două inele, precum și după viteza lor de expansiune s-a putut calcula și cînd s-a produs explozia: în urmă cu 65 milioane de ani. Adică exact în perioada cînd au pierit dinozaurii.

O simplă coincidență? Nu-i exclus. Printre cei care nu acceptă explicația, unii argumentează că marea deflagrație s-a desfășurat la circa 1 000 ani-lumină de Pământ, deci mult dincolo de limitele la care iradiația provocată de o supernova devine primejdioasă. Da,

O surprinzătoare legătură între fenomenele cosmice și evoluția faunei pe Pământ

pe parcursul unei săptămîni (șapte zile constituie durată convențională la care s-au efectuat toate calculele). Pentru a dobîndi același efect asupra arborilor cu frunze căzătoare, doza trebuie să crească la 3 000—7 000 r. În sfârșit, semințele și sporii suportă valori și mai ridicate de iradiere.

În schimb, printre animale, numai cele marine se pot socoti la adăpost. Cîțiva metri de apă sînt suficienți pentru a diminua simțitor nocivitatea razelor venite din Cosmos; această nocivitate dispăre complet sub un strat lichid de 10—15 m. De aceea speciile acvatice și, mai ales, cele care trăiesc la mari adîncimi sînt practic imune la radiații.

Mult mai vulnerabilă e fauna terestră. O doză de 800—900 r, absorbită în cursul unei săptămîni, ucide insectele. Mamiferele devin sterile, dacă iradierea depășește 400 r și pier dincolo de 550 r. O și mai accentuată sensibilitate o vadește printre vertebrate clasa reptilelor — și îndeosebi șopîrlele, cărora le e fatală o cantitate de numai 180—200 r, administrată în același interval de șapte zile.

Da, șopîrlele! Măruntele și banalele urmașe ale uriașilor care populau Sahara cea înfloritoare din perioada jurasică...

Un straniu fascicul de hidrogen

Toate considerațiile enunțate mai sus duc către o inevitabilă concluzie: vina pentru brusca dispariție a dinozaurilor o poartă o fantastică iradiere cosmică la care a fost supusă, la un moment dat, scoarța Pământului. E o concluzie căreia nu i se poate contesta nici ingeniozitatea, nici rigurozitatea logică. Păcatul ei decurge însă tocmai din aceste virtuți: un raționament care se bazează exclusiv pe deducții și probabilități, fără a se bucura și de solidul suport al faptelor nu are prea multe șanse să primească viză de intrare în Olimpul științei.

De aceea, timp de cîțiva ani această ipoteză despre procesul de dispariție a „înspăimîntătoarelor șopîrle” a fost discutată, cu o condescendență ușor nuanțată de ironie, în cercurile de

șta unei ciudate configurații, de formă alungită, situată la o distanță mică — în termeni astronomici — de planeta noastră. Formația era alcătuită din hidrogen neutru. Dar nu numai conținutul, ci și înfățișarea ei o făceau să semene cu un fragment de inel, analog celui al Norilor lui Magellan. Dacă așa stăteau lucrurile, însă, de ce se vedea doar un fragment? De ce fasciculul circular de gaz nu putea fi observat pe firmament în întregimea sa?

Cercetătorii canadieni au găsit răspuns la această întrebare: porțiunile de inel care trec prin dreptul centrelor celor două galaxii nu se pot deosebi ca atare din cauza cîmpurilor lor de iradiție. Abia după ce a fost studiat hidrogenul în absorbție pe fondul de raze emise de galaxii s-au putut reconstitui și fragmentele care lipseau, trasîndu-se conturul fasciculului de hidrogen.

Acesta nu e de fapt un inel, ci o elipsă de proporții enorme, cu centrul aflat la 900 ani-lumină de Soare și cu un diametru maxim de 8 500 ani-lumină.

Cercetări și calcule ulterioare au arătat că fasciculul de hidrogen pare a avea o masă fantastică — de trei milioane de ori mai mare decît a Soarelui. Energia lui echivalează cel puțin cu cea produsă de o mie de supernovae, iar viteza de difuzare în spațiu ajunge la 8 km pe secundă.

Această descoperire a fost corelată cu alte două, făcute independent una de cealaltă. Pe de o parte, studiîndu-se cu mijloace optice materia interstelară din apropierea sistemului solar, s-a stabilit că viteza ei de dispersare este tot de circa 6 km pe secundă. Pe de altă parte, s-a constatat că așa-numitul inel al lui Gould, alcătuit din stele recent apărute, are un diametru care nu atinge 4 000 ani-lumină, dar se extinde într-un ritm de 10 km pe secundă.

Din compararea datelor astfel obținute rezultă că sistemul solar se află în apropiere de centrul a două inele concentrice — unul format din hidrogen neutru, celălalt din stele tinere —, ambele în plină expansiune. Toate aceste observații, dar mai ales fenomenul de difuzare în toate direcțiile, denotă că, într-un trecut îndepărtat, în zona centrală a celor două inele trebuie să se fi petrecut o explozie de o amploare extraordinară. Urmările ei se

răspund susținătorii ipotezei, dar în cazul de față energia dezvoltată de explozie a fost incomparabil superioară celei degajate de o supernova.

Unii cercetători din această categorie propun chiar ca stelele care s-a dezintegrat acum 65 milioane de ani să i se dea rangul de supernova de tip III (clasamentul unanim acceptat astăzi nu prevede decît două tipuri). Alții afirmă că nici măcar nu a fost vorba de o supernova, ci de un fenomen încă neexplicabil.

Încît, deocamdată, polemica dintre partizanii și adversarii teoriei că dinozaurii au căzut victime unei iradiții cosmice continuă. Indiferent de partea cui e însă dreptatea, pe noi, ca profani, nu poate să ne lase indiferenți bizara secvență a cataclismului care poate că s-a produs: după o călătorie de o mie de ani, undă născută de explozie a ajuns pe suprafața Pământului, ca un uragan tăcut și invizibil care, fără a clinti o frunză, fără a sfîrni cel mai mic fiior în apa mării, s-a abătut necruțătoare asupra mătăhăloșilor dinozauri, condamnîndu-i definitiv și în bloc la moarte...

documenta.

documentar docum
entiar documentar d
documentar document
mentar documentar docu
r documentar documentar
umentar documentar docu
ar documentar documentar
umentar documentar docu

„MADE IN ROMANIA”

Țara noastră participă activ la viața internațională, la toate marile evenimente care se petrec în lume, militează cu fermitate și consecvență pentru o politică de colaborare între toate statele, pentru instaurarea unui climat de pace și de fertilitate cooperare. În acest vast cadru, o atenție deosebită este acordată și dezvoltării relațiilor economice cu țările socialiste, intensificării colaborării cu statele care au pornit pe calea dezvoltării independente, precum și cu țările capitaliste dezvoltate. Într-adevăr, promovarea cooperării economice este astăzi o necesitate obiectivă a progresului fiecărei țări în particular și a civilizației umane în general, o condiție de seamă a stabilirii unei atmosfere de încredere, destindere și securitate în lume.

Mutațiile profunde survenite în țara noastră în anii puterii populare au făcut necesară intensificarea integrării României în circuitul economic mondial și în același timp au creat premisele unei participări tot mai importante la avantajele diviziunii internaționale a muncii. În 1950 România întreținea relații comerciale numai cu 29 de țări; exportul românesc era atunci alcătuit în proporție de trei părți din materii prime (cereale, cherestea, țifei) și unele produse semifabricate provenind din acestea. Apoi schimbările petrecute în structura economiei, consecință directă a politicii de industrializare

promovată de partid, au influențat și structura schimburilor comerciale. Din 1951 am început să livrăm instalații de foraj, din 1952 primele tractoare, din 1953—1954 rulmenți și compresoare, din 1955 mașini-unelte, din 1958 primele autocamioane... Astăzi, aria contactelor economice ale României socialiste cuprinde 110 state, iar structura exporturilor noastre urmează orientările stabilite de Congresul al X-lea al Partidului și Conferința Națională în sensul ca partea preponderentă a ofertei noastre de mărfuri pe piața externă să fie alcătuită din produse cu un grad ridicat de prelucrare. Acum socotim ca un fapt firesc, ca un lucru la ordinea zilei cind ziarele ne anunță că mașini și utilaje grele, locomotive electrice și vagoane de înaltă tehnicitate, aparate de măsură și control de mare precizie, echipamente electronice și electrotehnice iau drumul către toate cele cinci continente, cind aflăm că noul tip de tractor de 55 CP se „comportă” admirabil în deșertul saharian, că autoturismul „Dacia-1300” este bine apreciat în Cehoslovacia sau Algeria, R. D. Germană sau Grecia; cind citim că mașina pentru orice teren „Aro” este expusă în S.U.A sau că mașinile pentru industria lemnului sint solicitate în R. F. Germană, Nigeria sau Columbia. Mai mult, paralel cu formele clasice de comerț, țara noastră dezvoltă acum și forme superioare de legă-

turi economice, care contribuie la îmbinarea pe scară internațională a eforturilor de cercetare, la introducerea mai rapidă a progresului tehnic, la realizarea unei producții de serie mare. Dezvoltarea cooperării economice cu țările socialiste, cu țările capitaliste dezvoltate și cu țările aflate în curs de dezvoltare cunoaște astfel astăzi forme foarte diverse ca: livrarea de echipamente pe credit rambursabil în produse, construirea în comun — pe bază de credite rambursabile în produse — de obiective economice, producerea de mărfuri pe bază de licențe, constituirea de societăți mixte de producție ș.a.

Spuneam mai sus că aceste lucruri ni se par acum obișnuite, în ordinea firească a lucrurilor, dar e bine ca, măcar din cind în cind, să meditam asupra semnificației lor profunde, întrucît ele ne revelează foarte pregnant ineseși treptele sușului nostru către culmile de progres și bunăstare către care țintim cu toții și ne fac să înțelegem și mai bine accentul care se pune pe dezvoltarea și perfecționarea activității de comerț exterior, care a devenit acum una din principalele căi de realizare și de sporire a venitului național, o condiție de seamă pentru transpunerea în viață a întregului program de dezvoltare economică a țării, o cauză a tuturor celor ce au contingențe cu activitatea productivă.

SECURITATEA CIRCULAȚIEI

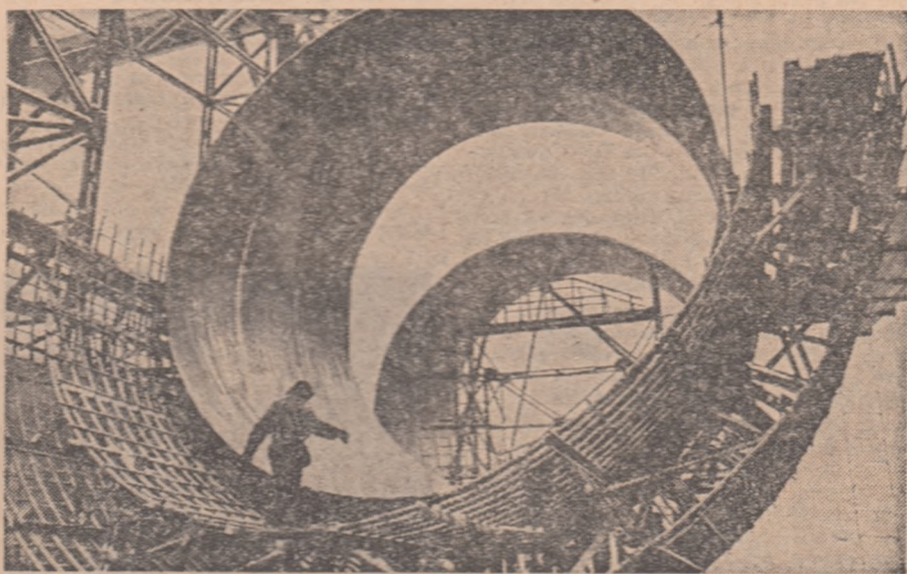
A vedea sau a nu vedea

De mai mulți ani securitul și triplexul, respectiv sticla câlită și cea foliată, își dispută întâietatea în construirea parbrizelor de automobile.

Dacă e lovită de un proiectil, sticla câlită, adică supusă unui tratament termic, se acoperă instantaneu și integral de crăpături mărunte, chiar cind șocul nu e prea puternic. Parbrizul rămîne prins în cadru sau se prăbușește în interiorul automobilului. Înainte de a apărea crăpăturile se aude un „bang” atît de puternic, încît el poate deruta un conductor neavizat. Iar pierderea bruscă a vizibilității poate fi cauza unui accident, mai cu seamă la viteză mare.

Pentru a menține vizibilitatea și după spargerea parbrizului au fost încercate mai multe soluții. La înălțimea ochilor conductorului a fost amplasat un hublou de sticlă câlită înconjurat de o coroană de sticlă obișnuită, restul parbrizului fiind tot din sticlă câlită. Dacă se spargea una din părți, cealaltă continua să asigure o oarecare vizibilitate. Apoi a apărut așa-zisul bisecurit, în care parbrizul era împărțit în două (în proporția 1/3 : 2/3) de o bandă verticală de sticlă obișnuită, cu același efect ca mai sus. Acum s-a trecut la parbrizul câlît diferențiat: după tratamentul termic, jeturi de aer îl răcesc cu intensități diferite în centru și pe margini, ceea ce face ca cioburile din centru să fie mai mari și să se vadă prin ele.

Securitul poate fi spart chiar de o pietricică aruncată de roți, iar spargerea lui e însoțită de o degajare de praf de sticlă periculos pentru ochi, cu atît mai mult cu cît este invizibil. În caz de frînare bruscă, călătorii trec ușor cu capul prin el. Timpul de spargere extrem de scurt (sub 20 microsecunde) elimină riscul unor fracturi craniene, dar nu și pe cel al tăieturilor.

Curînd, apele Angarei vor trece spre agregatele hidrocentralei de la Ust-Ilim
Foto: B. Kavașkin (A.P.N.)

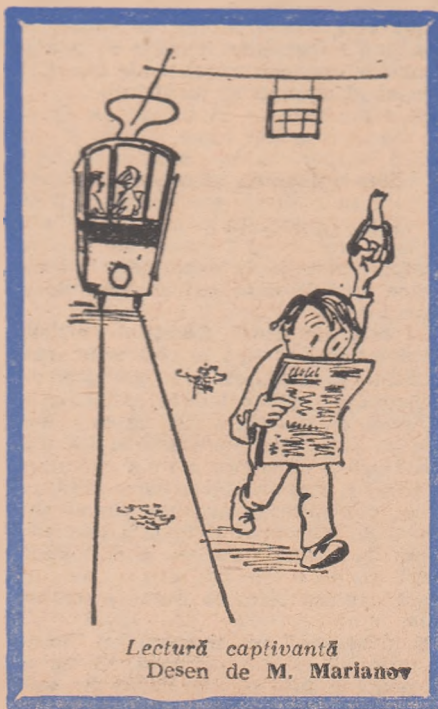
Parbrizul din sticlă foliată este un „sandviș” compus din două foi de sticlă obișnuită despărțite printr-o foaie de material plastic, suplu, elastic și care aderă perfect la sticlă. La început foaia de plastic era foarte subțire. Lovit de o pietricică, parbrizul crăpa în formă de stea, numai la locul respectiv și vizibilitatea era menținută. În schimb, în caz de șoc frontal sau frînare bruscă, cioburile foarte ascuțite răneau grav pasagerii, dacă aceștia treceau cu capul prin geam. De aceea de cîțiva ani a fost introdusă o sticlă rezistentă la șoc, prin faptul că foaia de plastic e mult mai groasă. Dacă pasagerii se izbesc cu capul de el, parbrizul nu se mai sparge, dar la viteze de peste 50 km/oră poate provoca fracturi. De aceea au început să se construiască parbrize ejectabile sau care se desprind parțial din cadru.

În momentul de față se fac încercări și cu o combinație numită securiflex, în care fața interioară a parbrizului este din material plastic dur, cea exterioară din sticlă, iar între ele se află aceeași foaie de plastic ca la triplex.

ar permite călătorilor să treacă dintr-unul în celălalt prin numeroasele uși menținute față în față.

Cind acest ansamblu s-ar apropia de o stație, călătorii care ar dori să coboare s-ar muta în încărcător. În același timp, în stație s-ar afla un alt încărcător, care ar sta pe loc și în care s-ar urca cei ce ar părăsi stația respectivă. În etapa următoare, cele două vehicule alăturate s-ar desolidariza, iar încărcătorul tras la peron s-ar pune în mișcare. În timp ce primul încărcător ar intra în stație, al doilea ar accelera pentru a prinde din urmă transportorul. Și ciclul ar reîncepe.

S-a calculat că pasagerii n-ar pierde mai mult de un minut cu transbordarea. După experimentarea unor machețe la scara 1/24, se preconizează acum construirea unor prototipuri de mărime naturală ale vehiculelor ce ar alcătui sistemul de transport continuu.

Lectură captivantă
Desen de M. Marianov

TELEX

Intemperiiile nu distrug polietilena obișnuită și alte ambalaje de material plastic, în schimb acestea degradează mediul înconjurător. Recent însă a fost fabricată o peliculă de polietilenă cu adăus de substanțe chimice speciale care, după un timp de la aruncare, devine sfărâmicioasă și sub influența ploii și vîntului se preface în praf stop

designer-ii Biroului special de construcții din Moscova au propus un nou mod de utilizare, mai rațională, a binecunoscutului frigider „E.L.L.”. rafturi mobile, grile care se pot monta pe partea dinăuntru a ușii, un număr sporit de lăcașuri pentru ouă — de la 8-10 la cîteva zeci — permit utilizarea la maximum a volumului frigiderului. toate aceste elemente — divers colorate — se întretin ușor și pot fi demonstrate spre a fi spălate. în afireșit, o altă noutate este dispozitivul automat de dejivrare stop

arhipelagul Spitzbergen este binecunoscut pentru bogatele-i rezerve de cărbuni superiori. pe baza unei convenții multinaționale, trustul sovietic „Arktikugol” extrage, începînd din 1935, prețiosul combustibil din centrul minier Barentsburg. aprovizionarea trustului se făcea pe mare în cursul scurtei perioade de navigație pe Marea Barents. zilele trecute, însă, un avion turbomotor de mărfuri de tip „An-12” a deschis traseul aerian Murmansk-Longyearbyen, străbătînd în numai cîteva ore distanța de 1400 de kilometri care desparte cele două localități stop

după o navigație de mai bine de un an, prima navă de pescuit cu corpul fabricat dintr-un aliaj de cupru cu nichel n-are pe pereții exteriori — toxici pentru organismele marine — nici o depunere. în același interval de timp, pereții navelor cu corp de oțel se acoperă, pe mari suprafețe, cu scoici care, cu vremea, îi atacă stop

Actualitate
Actualitatea actualit.
Actualitatea actualit.
Actualitatea actualit.
Actualitatea actualit.
Actualitatea actualit.
Actualitatea actualit.
Actualitatea actualit.

TRANSPORTURI

Fără oprire

Cum pot fi „grăbite” transporturile în comun? La această întrebare există un răspuns simplu, dar aparent fantezist: suprimînd opririle. Totuși, nu e vorba de un paradox, ci de o soluție aplicabilă, pentru care a și fost elaborat un proiect.

Transportul continuu, cum a fost numit, ar putea fi realizat cu ajutorul a două vehicule: un „transportor” care ar circula cu mare viteză — 60 km pe oră în medie — fără să oprească în stații și un „încărcător” care ar asigura urcarea și coborîrea călătorilor. Iată cum ar urma să funcționeze sistemul. Transportorul și încărcătorul, care ar avea aceeași lungime, ar circula alăturat între stații și, avînd aceeași viteză,

OMUL CARE CITEȘTE GÎNDURILE

Perceperea semnalelor fără contact —
ce trebuie să credem despre ea

— Gîndiți-vă! Concentrați-vă, vă rog!

Glasul lui Tofik Dadașev e încordat. Artistul e legat bine la ochi, iar pe cap are un sac confecționat dintr-o pînză groasă, neagră. Ține mîinile întinse în față cu degetele depărtate, de parcă ar pipăi niște fire nevăzute. La cîteva pași îndărătul lui se așine un spectator care s-a oferit să contribuie la experiență. Acesta se gîndește la tema pe care chiar el a stabilit-o, iar experimenterul trebuie să ghicească gîndurile partenerului necunoscut și să-i execute ordinul. Nimeni din sală nu cunoaște tema — care a fost notată de autor, spre a fi controlată, pe un bilețel și urmează să fie citită apoi de juriu.

— Gîndiți-vă! Nu vă abateți atenția! insistă Dadașev.

La un moment dat sala amuțește: în timp ce trece printre rînduri, cu partenerul după el, Dadașev se oprește deodată lîngă un șir de scaune, apoi înaintează, pune mina pe umărul unui spectator de lîngă perete și îl roagă să vină pe scenă. Numărul se apropie de sfîrșit.

— Gîndiți-vă! Concentrați-vă! și cere el în continuare partenerului. Îmi dau seama că n-am executat încă integral numărul. Apoi, scoate brusc, cu o singură mișcare, din buzunarul drept al omului adus pe scenă o agendă și începe s-o răsfoiască grăbit.

— Aici, în pagina asta, e numărul de telefon pe care trebuie să-l citec, rostește el. Al treilea de sus. Dar eu nu văd. Cîțiți-l dv.!

Partenerul întimplător al lui Dadașev este atît de emoționat, încît abia poate citi.

— Așa e, așa e... înclină el aprobator din cap.

Sala izbucnește în ropote de aplauze și aclamații. Președintele juriului dă apoi citire temei:

— „În antracul am dat unui cunoscut noul meu număr de telefon de la serviciu. Cunoscutul se află în sală. Trebuie găsit și adus pe scenă. Apoi experimenterul trebuie să-i scoată din buzunarul drept al vestonului agenda, să o deschidă la litera S și să indice acest număr de telefon”. După cum vedeți, ordinul a fost executat.

E un episod obișnuit din multele experiențe pe care le face Tofik Dadașev, artist al „Moskonțert”-ului. Dar el procedea și la experiențe mai complicate, în cursul cărora dovedește extraordinare posibilități de contact psihologic cu semenii săi.

Drumul străbătut de Dadașev pînă să-și descopere și să utilizeze aceste posibilități a fost însă greu și lung, deși el nu are decît 25 de ani.

Întîlnire cu misterul

Tofik a crescut fără tată, într-o familie cu mulți copii din Baku și a dus-o destul de greu. Dar a învățat bine. Îi plăcea mult s-o asculte pe profesoara de literatură recitînd din clasici. Într-o zi (avea 14—15 ani), în cursul unei ore de literatură adolescentului i-a trecut prin mîinte acest gînd: „Profesoara nu poate, oare, greși? Ba da, poate. Greșește! Hai, greșește!...” și, spre stupefarea lui, s-a petrecut un lucru de necrezut. Profesoara a început să se poticnească. Apoi n-a mai putut continua și a ieșit intrigată din clasă. Dezorientat, Tofik n-a înțeles nici el nimic. Așa s-a născut misterul pe care băiatul a vrut să-l elucideze cu orice preț. A început, de pildă, să ghicească ce teme se vor da pentru acasă. „Ce să însemne asta? se întreba mirat adolescentul. Simplă coincidență sau într-adevăr pot insufla altora dorințele mele, le pot citi gîndurile?” Nedumeririle erau accentuate de unele eșecuri. De aceea, temîndu-se să nu fie ridicol, n-a vorbit nimănui despre descoperirea pe care o făcuse.

De multe ori izbutea să potolească conflictele între colegi de școală. Pe la

18 ani a început să se ducă la sala de biliard a orașelului și să dejoace intențiile trișorilor. Iar în scurta perioadă cît a făcut box, în toila luptei izbutea să ghicească intențiile ascunse ale adversarilor și să le prevină.

În ciuda succeselor dobîndite, boxul nu l-a putut totuși reține multă vreme. Alțeva i-a hotărît destinul, anume faptul că, în timp ce urma o școală tehnică din Kjev, a văzut un spectacol dat de Wolf Messing. Atunci și-a dat seama că și el ar putea face ceea ce făcea celebrul artist. Mai mult, Dadașev și-a sesizat o particularitate a lui — tendința de a se desprinde de sala de spectacol și de contactul direct cu interlocutorul lui mental. Împrejurare care l-a determinat mai tîrziu să lucreze cu glugă, ca să nu vadă publicul care-l împiedica să se concentreze.

Tofik Dadașev e foarte exigent cu el și modest pînă la timiditate. Încît i-au trebuit mult timp și mari eforturi pînă să se hotărască să plece la Moscova spre a-și încerca acolo norocul.

A trecut prin fața multor comisii și a dat nenumărate examene. Nu i-a fost prea greu să-i convingă pe specialiști că posedă secretele hipnozei. Membrii unui juriu li s-a cerut, de pildă, să se opună oricăror comenzi date de Dadașev. Dar chemat pe scenă, unul dintre ei s-a comportat straniu sub privirile viitorului actor. Se așeză cînd pe un scaun, cînd pe podea, ba chiar a încercat să joace „Kazaciok”-ul și a sfîrșit prin a-și scoate cravata. După ședința a fost întrebare ce se întimplase cu el. „Nici eu nu-mi dau seama — a răspuns specialistul. Eram parcă condus de o voință străină. N-am avut puterea să mă împotrivesc...”

Mai greu a fost pentru Dadașev să convingă că putea ghici gîndurile altora. A fost verificat de criminaliști și de lucrători ai miliției. Un anchetator i-a pus într-o zi în față 50 de fotografii și i-a cerut să-i indice pe cei trei înși care erau în clipa aceea arestați. Aranjînd fotografiile una sub alta, ca pe niște cărți de joc, Dadașev s-a apropiat cu ele de fereastră și a început să le privească. Specialiștii s-au adunat în jurul lui. Tofik dădea de o parte, fără grabă, o fotografie după alta. Pînă la urmă a oprit în mină patru fotografii și a spus anchetatorului:

— Aștia trei sînt arestați, iar pe al patrulea îl bănuiesc de crimă și îl căutați.

Specialiștii au rămas înmărmuriți. Nimeni nu se gîndise la acest deznodămînt. Posibilitățile lui Dadașev erau într-adevăr uluitoare. (După aceea Dadașev le-a mărturisit că, în timp ce examina fotografiile, izbucnise să „audă” gîndurile anchetatorului și ale celorlalți specialiști adunați în jurul lui).

Și examenele au continuat. De cîteva ori Dadașev a fost legat la ochi și dus într-o încăpere mare, tixită cu tot felul de obiecte. Trebuia să alegă un lucru la care se gîndeau examinatorii. Nici odată n-a greșit. În cursul unei alte probe a trebuit să formeze un număr telefonic stabilit de examinatori și să indice numele unui om complet necunoscut de el.

În cele din urmă, Consiliul artistic al „Moskonțert”-ului a hotărît în unanimitate că Dadașev se poate produce pe scenă cu experiențele lui psihologice.

Acum, cine asistă o dată la experiențele lui nu le mai poate uita multă vreme. După a doua sau a treia experiență chiar și scepticii încep să se gîndească la posibilitățile ascunse ale acestui om. Căci, literalmente, în fața spectatorilor, Dadașev citește un gînd, două, trei... Și, de multe ori, într-o singură seară execută circa 15 numere complicate.

Evident, mai are și eșecuri. Uneori se întimplă ca o experiență dificilă să nu poată fi dusă pînă la capăt din cauza unor impedimente intenționate, să se piardă ca sunetele unui aparat de

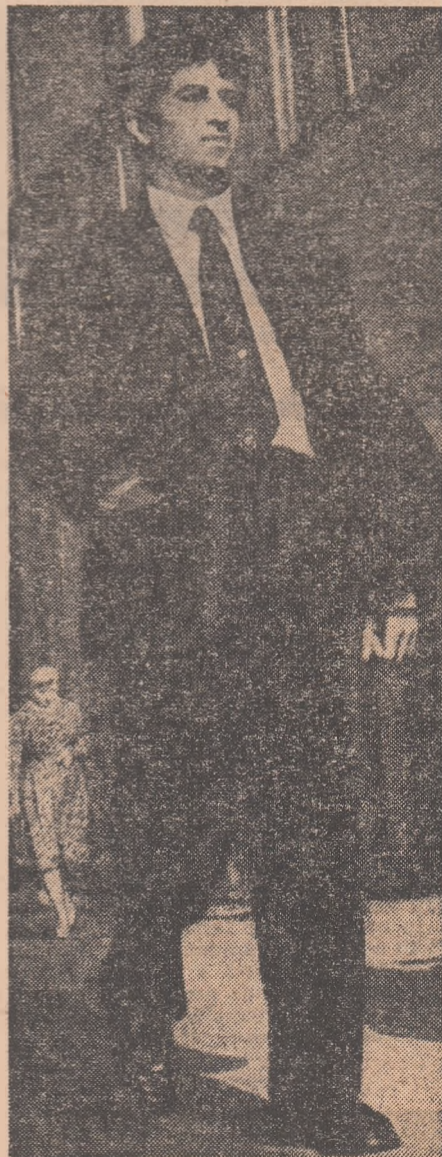
radio din cauza zgomotelor din eter. Multe depind și de starea de spirit, de sănătatea și de pregătirea fizică a experimenterului, de ceea ce se numește: „A fi în formă”.

Limbile necunoscute nu sînt un obstacol

Uneori, după terminarea spectacolului, Dadașev are discuții particulare cu spectatorii.

— Puteți citi gîndurile unui partener (inductor) aflat în altă clădire sau chiar în alt oraș? este întrebare el de obicei.

— Nu. Lucrez numai la o distanță de cîteva metri; de aceea, cînd în sală e

Dadașev, cel de toate zilele

zgomot, rog inductorul să se apropie mai mult de mine pentru ca semnalele să fie mai puternice.

— Dar ce fel de semnale sînt?

— Emoționale, senzoriale, transmise prin impulsuri. Dacă e vorba de cifre, uneori mi le reprezintă parcă scrise.

— Ar însemna, deci, că ați putea citi și gîndurile unui străin a cărui limbă n-o cunoașteți.

— Da. Am fost invitat o dată la Casa centrală de cultură a medicilor. Moscova era tocmai vizitată de savanți americani. Printre ei se aflau și niște participanți la experiențele de telepatie făcute de cosmonautul Mitchell. Cînd a zburat spre Lună, Mitchell a încercat să transmită mental pe Pămînt imaginea cunoscutelor figuri ale lui Zenner. Și se spune că a izbutit. De aceea, oaspeții

reportaj
reportaj reportaj
portaj reportaj repor
taj reportaj reportaj re
reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repo
j reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repor
aj reportaj reportaj reportaj

de peste ocean au hotărît să facă o experiență și cu mine. Reprezentanta Tofik, o femeie care nu știa rusa, mi-a dat niște comenzi mentale în engleză, limbă pe care eu n-o cunosc. Am executat comenzile ca de obicei și aproape exact, cu excepția unei mici greșeli; anume rostind numele la care se gîndise ea John în loc de Jones.

Întrebat, bunăoară, care experiențe psihologice îi par mai grele, Dadașev a răspuns:

— Eu îmi împart experiențele în cîteva categorii. Prima, cea mai ușoară, este aceea în cursul căreia mi se cere să găsesc un obiect ascuns în sală. În afară de mine toată lumea știe unde se află obiectul. Ca de obicei, legat la ochi, eu trebuie să descopăr obiectul numai la indicațiile mentale ale inductorului. De ce e ușoară această experiență? Pentru că pot verifica ușor dacă execut bine informațiile căpătate de la inductor după reacția vie a publicului. A doua categorie: în afară de inductor, nimeni nu știe unde se află, să spunem, un om la care e ascuns obiectul pe care trebuie să-l caut. În acest caz e foarte importantă comportarea publicului, bunăvoința lui și, în sfîrșit, liniștea. Cel mai mic impediment — involuntar sau intenționat — mă obligă să iau totul de la început. Cele mai grele sînt experiențele în care trebuie să execut ordine spontane date prin bilețele, sub controlul unui juriu.

A. Viktorinev

P.S. Experiențele psihologice ale lui T. Dadașev — îndeplinirea unor comenzi prin care i se cere să efectueze mișcări dictate mental de un spectator din sală — sînt făcute de el cu regularitate și oricine se poate convinge de realitatea lor — amintește I. Filatov, care a comentat articolul lui A. Viktorinev. Mai misterioasă e cealaltă categorie de experiențe care permit manifestarea posibilităților lui Dadașev de a pătrunde în lumea spirituală, în gîndurile celor din jur, de a influența starea de spirit și chiar comportarea acestora. Din păcate, acest lucru îl cunoaștem mai puțin din relatările lui Dadașev. Or, într-un domeniu atît de puțin explorat, o mare importanță o are tocmai studiul lui obiectiv.

În cursul experiențelor din prima categorie, inductorul îl poate ține de mîna pe experimenter sau poate merge în rînd cu el ori la cîteva pași în urmă. Fiziologii știu că procesele de gîndire care se petrec în creierul omului sînt însoțite de mișcări inconștiente, abia perceptibile, ale diversilor mușchi, așa-numitele manifestări ideomotorii. Urmarind comportarea experimenterului, inductorul îi sugerează involuntar, prin contracțiile musculare invizibile ale mîinii, cînd acționează bine și cînd nu. Evident, surprinderea acestor contracții de către experimenter reclamă un spirit de observație extrem de bine antrenat.

De obicei, la sfîrșitul spectacolelor, Wolf Messing prezenta unul din cele mai bune numere ale lui, declarînd că inductorul nu trebuie să-l fi năpărat de mîna, ci poate să meargă alături de el și să se gîndească. Și numerele erau ca întotdeauna foarte izbutite (cu o încordare mai mare, vizibilă, e adevărat), iar spectatorii n-aveau decît să-și bată după aceea capul pentru a înțelege cauza succesului. Dar și în acest caz secretul rezida în aceleași manifestări ideomotorii. Căci procesele ideomotorii iau naștere nu numai în mușchii mîinilor, ci în întreg sistemul motor al omului. Încît chiar și cele mai slabe contracții involuntare ale mușchilor feței inductorului pot sugera executarea corectă sau incorectă a unei comenzi. „Bine, bine, dar Tofik Dadașev lucrează legat la ochi” — ar putea ob-

PE PLATOURI

Din jurnalul unui martor ocular

Orice asemănare cu persoane sau fapte reale nu este întâmplătoare.

Regizorul era la primul lui film și se temea de toți și de toate. Când interpreta principală a venit să-l întrebe:

— Evgheni Samsorovici, aici n-ar fi mai bine să spun „sst” în loc de „șșt”?

— De ce vrei să schimbi?

— Păi, să vezi de ce, a început actrița să-i explice, apucându-l delicat de brat și luându-l de o parte, mie mi se pare că „sst” sună, nu știu cum, mai moale, mai puțin sonor decât „șșt”. Or, în scena asta tatăl abia a apucat să adoarmă și eu trebuie să-l opresc pe Serghei nu cu un „sst” răsunător, ci cu un „sst” mai în surdină.

În sinea lui regizorul i-a dat dreptate, însă temându-se să-și ia răspunderea l-a chemat pe redactorul filmului.

— Cum scrie în scenariu? — a în-

malist, să analizăm puțin chestiunea. De ce „șșt” și nu „sst”? Fiindcă „sst” poate fi ușor confundat cu vulgarul „pst”! Pe cînd „șșt” e „șșt”!

— Asta-i bună! S-a revoltat actrița. Un actor, dacă e actor profesionist și nu un oarecare adus de pe stradă, știe să pronunțe în așa fel încît „sst” să nu fie confundat cu „pst”!

— E un lucru care rămîne de văzut — a replicat redactorul cu răceală. Dar să revenim la ale noastre. Desi pare un fleac, eu nu-mi asum răspunderea. Să vină Avdotia Kasparovna de la Centrală și să hotărască ea.

— Ce facem acum? l-a întrebat actrița pe regizor după plecarea redactorului.

— Te rog, te implor, să facem așa: într-o dublă spune „sst”. În alta — „șșt”. Și vedem noi pe urmă la care ne oprim.

Ca să nu-l sperie și mai rău, actrița a făcut cum i-a cerut regizorul.

În pauză regizorul a fost chemat la redactorul șef.

— Aud că schimbi scenariul. Chiar din primele zile de filmare. Păcat. Asta nu poate duce la nimic bun.

— Dar numai în privința lui „sst” — a răspuns regizorul speriat.

— Așa încep toate, cu o interjecție... a remarcat semnificativ redactorul șef.

— Da, da, s-a grabit regizorul să-l aprobe, frămîntîndu-și în același timp mințea: „O fi, oare, interjecție?”

Căci în clipa aceea uitase tot, chiar și gramatica.

Evgheni Teterin
Artist emerit

IN SUNETUL MUZICII

Premieră pentru nopțile albe

Cunoscuta formație leningrădeană de muzică ușoară „Drujba” pregătește o nouă premieră, un original spectacol de estradă alcătuit din cîntece și miniaturi teatrale unite de o idee comună. Aceasta este și una din direcțiile creatoare ale ansamblului, al cărui artiști au deopotrivă calități vocale și interpretative.

Formația a luat ființă acum șaisprezece ani. În acest răstimp ea și-a cu-

Poliglota Edita Pieha

cerit o mare popularitate în Uniunea Sovietică, menținîndu-se constant la cota cea mai înaltă a simpatiei publicului. Nu există țări sau emisiuni de „melodii preferate” în care să nu figureze piese ale „Drujbei”. De altfel, ansamblul acuzat și sufragiile spectatorilor de peste hotare, cu ocazia turneelor făcute în Polonia și Bulgaria,

Iugoslavia și România, Cehoslovacia și Franța, Bolivia, Cuba și alte țări. De fiecare dată publicul gazdă a avut surpriza să asculte și cîntece autohtone, în interpretarea originală a acestei formații poliglote, calitate în care excelează mai cu seamă solista Edita Pieha.

Repertoriul „Drujbei” este foarte bogat — peste două sute de cîntece de compozitori sovietici, șlagăre internaționale, precum și creații folclorice ale popoarelor U.R.S.S. și altor popoare.

CINEMA

Cu toate pinzele sus

Filmul documentar „Manasci” — lucrarea de diplomă a regizorului Bolot Șamsiev — a fost distins cu unul din premiile principale ale Festivalului internațional de la Oberhausen (R. F. Germania). Asta a fost acum cinci ani. Tînărul regizor kirghiz, proaspăt absolvent al Institutului de cinematografie din Moscova, a învins atunci într-o competiție cu mulți documentariști cunoscuți.

Cu a doua-i peliculă, scurtmetrajul „Ciobanul”, Bolot Șamsiev a dovedit că primul succes n-a fost întâmplător. Și al doilea film, în care Șamsiev s-a recomandat ca un observator atent, capabil să vadă neobișnuit în obișnuit, a fost premiat la Festivalul internațional din orașul vestgerman Mannheim.

Al treilea pas a fost filmul artistic. Intîi „Împușcături la Karaș”, apoi „Măci roșii din Issik-Kul” — au adus în peisajul cinematografic kirghiz un creator viguros, de certă originalitate.

Și fiindcă tînăra cinematografie kirghiză este de neconceput fără literatura kirghiză și în special fără Cinghiz Aitmatov, scriitor care a cucerit un vast public internațional și a cărui operă de un realism sever și totodată de un lirism gingaș oferă mari posibilități de transpunere în limbajul cinematografic, nu face excepție nici Bolot Șamsiev. El se pregătește să ecranizeze o navelă a lui Cinghiz Aitmatov, „Corabia albă”.

INTERVIU

Peggy Fleming între gheață și ecran

În jur se agitău mai mulți bărbați, manevrînd aparatul de filmare, iar în mijlocul lor, pe un mic patinoar improvizat sub zidul înalt al mănăstirii Novodeviciie din Moscova, dansa, grațioasă ca o lebădă, o superbă creatură feminină: Peggy Fleming, într-o rochiță roșie ca focul. După fiecare scenă costumierul și machiosă o așteptau cu un plic cald și o conduceau la autobuzul echipei. După ce se odihnea puțin, Peggy se întorcea din nou pe gheață.

Peggy Fleming, de mai multe ori campioană mondială și olimpică — considerată de specialiști una dintre cele mai mari patinatore cunoscute vreodată — este vedeta unui film realizat în coproducție de compania de televiziune „Bob Banner Associated” din Los Angeles și Televiziunea Centrală a U.R.S.S., intitulat „Peggy Fleming în Uniunea Sovietică”. Regizorul filmului este americanul Dick Foster, operator sovietic Leonid Volkov.

Dick Foster? Numele îmi pare cunoscut.

— Poate din filmul „West — Side Story” — îmi răspunde regizorul, în care am interpretat unul dintre rolurile principale. Partenerul meu de atunci, George Chakiris, este și acum într-o formă excelentă, cîntă, dansează, joacă mult în filme. Pe cînd eu m-am îngrășat și, cum vedeți, m-am recalificat. Am ales-o pe Peggy Fleming pentru prima noastră coproducție, pentru că e populară și la dumneavoastră și la noi. Am filmat la Leningrad, acum ne-am „stabilit” la Moscova. Sperăm să fim gata la sfîrșitul lui aprilie, apoi vom prezenta filmul în premieră simultană pe programele N.B.C. și ale Televiziunii sovietice. Un interviu cu Peggy? Mai bine încercați miine, la circ.

A doua zi, Peggy a turnat la teatrul de păpuși al lui Obrazțov, apoi la circ.

Înconjura arena, făcea sărituri și plruete. Clovnul Andri Nikolaev încerca să o urmărească, dar bineînțeles că nu se putea ține pe picioare, cădea în genunchi și-i oferea frumoasei sale partener... un creion. Ar fi trebuit să fie flori, dar mergea și așa; nu era decît o repetiție.

Cînd scena a fost gata, Peggy s-a retras în culise și mi-a făcut semn că putem sta de vorbă...

...O întreb ce s-a schimbat în viața ei în cei cinci ani de cînd a abandonat sportul.

— Ce s-a schimbat? repetă ea întrebarea. Știți, cred că este prima dată cînd mă gîndesc la asta... M-am măritat; soțul meu nu e o celebritate sportivă și nici stea de cinema — e medic. Patru ani am făcut parte din trupa de balet pe gheață „Ice Follies”, iar anul trecut mi-am organizat un ansamblu propriu, „Peggy Fleming Show”. De la Moscova plec într-un turneu în Germania Federală, apoi acasă, la San Francisco, unde vom prezenta și în fața spectatorilor sovietici. Să

Așa cum am văzut-o și admirat-o de atîtea ori...

știți că acum muncesc de o sută de ori mai mult decît înainte, cînd eram sportivă.

— După ce criteriile vă alegeți dansatorii?

— Trebuie să aibă simțul muzicii, al ritmului, să se miște grațios și să patineze bine. O bună pregătire coregrafică rezolvă jumătate din succes.

— Ce credeți, dacă v-ați întoarce în sport, ați fi din nou învingătoare?

— În primul rînd, nu mă mai întorc. Iar dacă aș face-o, firește că m-aș strădui să înving. Altfel nici nu se poate în sport. Deși victoria presupune și puțin noroc: se poate întîmpla să cazi, sau să fii în dispoziție proastă, sau să nu plăci juriului...

— Dar se spune că norocul este de partea celor tari. Sau există vreun secret special?

— Tot secretul e aici — Peggy ciocănește expresiv cu degetul la timp. Trebuie să te convingi dinainte pe tine însuși că ești capabil și trebuie să faci totul cît mai bine. Și atunci nu te mai deranjează nici arbitrii, nici publicul. Ador gheața și intenționez să patinez atît timp cît va mai prezenta interes pentru mine și pe un public. Apoi, am să mă fac, poate, antrenore. De altfel, mă simt admirabil și în rolul de gospodină, de exemplu. Îmi place să primesc musafiri, să pregătesc masa.

— Ce părere aveți despre patinatorii sovietici?

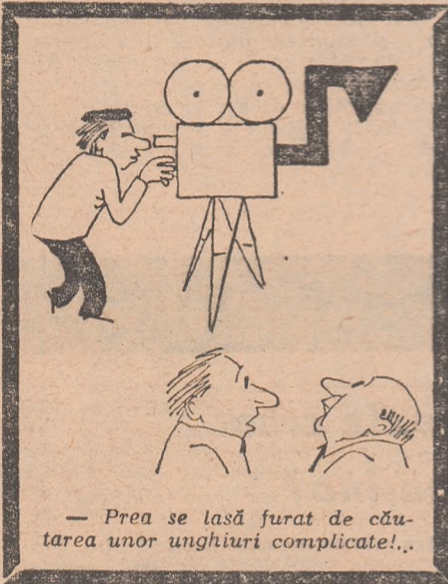
— Pe unii îi cunosc de mult și simt prietenii. Am profitat de ocazie și i-am vizitat cu multă plăcere, la Leningrad, pe soții Belousova și Protopopov. În general, aveți perechi foarte puternice. Îmi place Cetveruhin și mai ales Ovcinnikov, cred că la ora actuală sînt cei mai buni din lume.

M. Glebov

REFLECTOR

■ Părăsindu-l pe Ingmar Bergman, Liv Ullmann a părăsit și filmul psihologic. Actrița norvegiană este protagonista unui western la ei acasă, în S.U.A., unde îl are ca partener pe Gene Hackman („Filierea”).

■ Comedia „Mă îndrept spre oameni” va nara pățaniile unui profesor de la o școală serală. În fața „profesorului” Mihail Kenonov vor lua loc în bănci „elevii” Evgheni Leonov, Roland Bikov, Valeri Noșk, Ludmila Kasatkina, Saveli Kramarov.

— Prea se lasă furat de căutarea unor unghiuri complicate!..

trebat redactorul, după ce a fost pus în temă.

— În scenariu scrie „sst”.

— Și atunci de ce vrea actrița să spună „sst”?

Regizorul i-a expus punctul de vedere al actriței, încercînd să fie cît mai obiectiv.

— Mda, a făcut redactorul ironic. (Redactorul se socotea un om nedreptățit de soartă și în orice observație critică sau propunere vedea un atentat la autoritatea lui.) Nu pot să înțeleg de ce trebuie să schimbăm mereu totul. Oamenii au stat, s-au gîndit, și-au bătut capul. O fi știut autorul mai bine de ce a pus „sst” și nu „șșt”.

— Dar nu-i deloc obligatoriu să facem această importantă schimbare!

— a intervenit actrița ironic.

— Am discutat mult scena respectivă — a continuat redactorul, făcîndu-se că nu observă ironia actriței. Am cîntărit fiecare cuvînt, fiecare virgulă. Scenariul a fost aprobat și semnat de directorul studioului, de directorul grupului de creație, de redactorul șef, de autor, de mine, de dumneata. Dar fiindcă nu sînt, totuși, for-

arta
la arta arta a
arta arta arta a
arta arta arta arta
arta arta arta arta arta
ta arta arta arta arta ar
arta arta arta arta arta
ta arta arta arta arta art
arta arta arta arta arta :

ASTRONOMIE

Pregătiri pentru „eclipsa secolului”

Va fi „eclipsa secolului” ! La 30 iunie, ea va înfășura ca o eșarfă Africa din Kenya pînă în Mauritania. Pregătirile pentru observarea ei au început de mult...

Marele interes pe care-l prezintă eclipsele pentru cercurile științifice se explică prin împrejurarea că ele lasă să se vadă, în toată gloria ei, coroana solară pe care fantastica strălucire a discului o înecă de obicei în lumina difuzată de atmosferă. E adevărat, înaintea celui de-al doilea război mondial a fost inventat coronograful care, grație unui ecran rotund plasat într-o lunetă, permite observarea permanentă a zonei interioare a coroanei. Dar eclipsele rămîn totuși de neînlocuit pentru observarea întregului ansamblu al imensei atmosfere solare.

Căci coroana este, la drept vorbind, atmosfera solară, foarte rarefiată, a cărei temperatură poate ajunge pînă

al coroanei într-o dungă. În felul acesta vor fi văzute toate structurile atmosferei solare pentru fierul 15, sau 10, sau 11 și se va putea afla organizarea fenomenelor, ceea ce va marca un moment în cunoașterea Soarelui.

Interesul stîrnit în întreaga lume de proxima eclipsă se explică prin condițiile speciale în care se va desfășura aceasta. Într-un secol se produc, în medie, șaptezeci și cinci de eclipse, dar multe „mătură” oceanele sau ținuturi în care se ajunge greu ori, în fine, sînt contrariate de nori. Eclipsa de la 30 iunie va putea fi observată din ținuturi deșertice în care șansele de a avea vreme frumoasă sînt de aproape sută la sută. Și, mai cu seamă, ea va avea o durată extrem de lungă. Va dura peste șapte minute — într-un moment cînd tehnicile astronomice au ajuns la un grad de perfecționare fără precedent!

Foarte interesantă este apoi și im-

— Care-i Luna, mămico?
Desen de A. Krilov

spre surprinderea cunoscuților, la scurt timp după noaptea de pomină, culoarea inițială a părului i-a revenit.

Un alt medic a descris cazul unui soldat care a încărunit de frică în numai o jumătate de oră. Mai mult, medicina cunoaște cazuri cînd în timpul unor crize de nervi părul își schimbă vizibil culoarea, iar după ce criza trece el revine la culoarea inițială. Misterul n-a fost nici pînă azi dezlegat și reține în continuare atenția specialiștilor.

Deocamdată trebuie să ne mulțumim de aceea cu tot felul de ipoteze asupra cauzelor canției, unele foarte controversate. S-a afirmat, de pildă, că părul ar fi un „țesut mortificat, fără sistem nervos”. Afirmatia este evident eronată. Părul nu este numai firul care formează podoaba capului, ci și rădăcina invizibilă de sub piele. El este alcătuit din celule care conțin keratină — o holoproteidă foarte bogată în azot și sulf — precum și o sumă de elemente ca sodiu, potasiu, calciu, magneziu, mangan, cupru. Compoziția chimică a părului variază de altfel de la un individ la altul și la același individ de la o perioadă la alta. Celulele rădăcinii se înmulțesc, deci părul crește. Culoarea acestuia depinde de cantitatea de pigment pe care o conține. Pigmentul se formează în rădăcină, țesut din belșug aprovizionat de vasele sanguine și de terminațiile nervoase. Dar nici firul exterior nu este total lipsit de viață.

Așadar, părul este o structură vie, dinamică, cu un aparat nervos foarte dezvoltat. Oricine se poate convinge de acest lucru: doar simțim pînă și cea mai ușoară atingere a părului nostru.

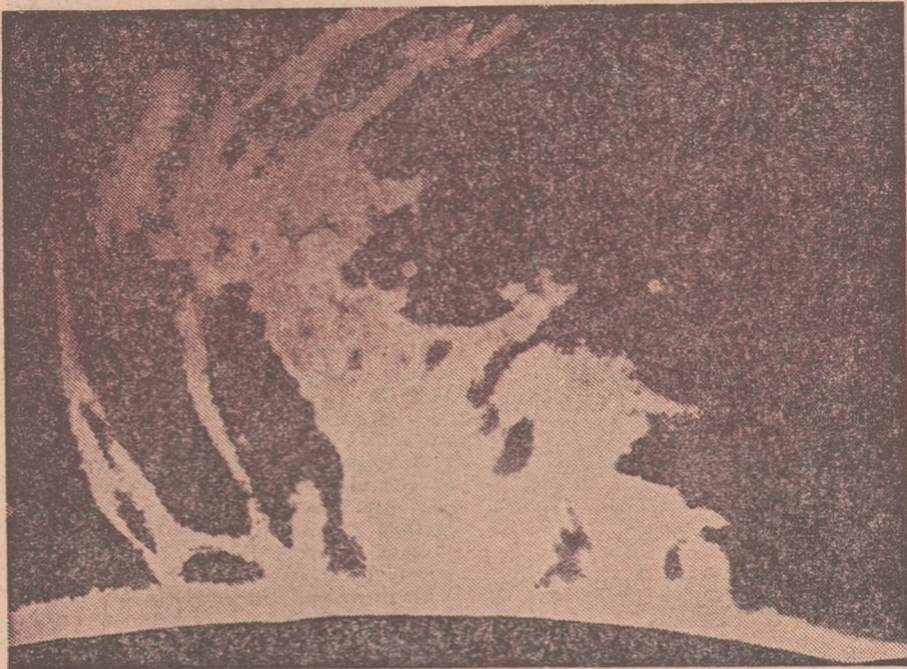

Canție spontană?

Canția legată de vîrstă se instalează treptat, cînd scade sau încetează cu desăvîrșire formarea pigmentului sau cînd în păr pătrund bășicuțe de aer. Acest proces este, evident, reglat de sistemul nervos și în legătură cu reacții extrem de subtile și în același timp complexe pe care specialiștii nu le cunosc încă deajuns.

Alteori încărunitura poate fi oprită. Acest efect se obține cu injecții cu novocaină. Ceea ce confirmă încă o dată că părul își poate schimba treptat compoziția chimică.

Cum poate fi explicată, însă, canția bruscă? Se poate ca în câteva ore să dispară absolut tot pigmentul părului? Deși aceste întrebări n-au căpătat încă

Grandiosul spectacol al coroanei solare

la cîteva milioane de grade. Marea problemă care se ridică astăzi în fața cercurilor de specialitate este aceea a bilanțului ei de materie. Inveliș strălucitor al Soarelui, cromosfera emite materie în asemenea cantități, încît ea umple probabil coroana în cîteva ore. Vîntul solar, flux continuu difuzat în toate direcțiile, poate însă s-o golească în cîteva zile. Divergența dintre aceste cifre nu poate fi încă explicată. Și în același timp savanții ar dori să stabilească un bilanț de energie al aceluiași mediu, atît de important pentru Pămînt, care-i scaldat de el. Ei vor recurge desigur din nou la spectroscopie, întrucît atomii sînt extrem de elocvenți prin „dungile” cu care marchează spectrul luminii. Și se vor interesa în mod special de atomii de fier. De ce? Pentru că fierul e foarte bine reprezentat, pentru că fizica diversilor lui atomi e bine cunoscută și pentru că dungile lor sînt foarte intense. De ce-am spus „atomi diverși”? În mod normal, fierul are un „alai” de 26 de electroni, în care caz e neutru din punct de vedere electric. Dar în șocurile inerente temperaturilor înalte, unii electroni sînt smulși și atomii devin atunci pozitivi. Așa se explică de ce există fier 10, 11, 13 și chiar 25, după cum a pierdut mai puțini sau mai mulți electroni. Fiecare dintre acești atomi poate fi identificat după „dungă” care-i este caracteristică.

Cum studiarea unei „dungi” furnizează o sumă de informații e ușor de înțeles că marea număr de dungile ale fierului constituie un mijloc inegalabil pentru cercetarea coroanei. Tehnica modernă simplifică acum mult clasică fotografiere a spectrului. Nu mai există spectrograf, nu mai există prismă. Fotografiiile sînt făcute printr-un nou tip de filtre care, în loc să lase să treacă cutare culoare, ca filtrele clasice, nu se mai lasă străbătute decît de o singură lungime de undă. Ele sînt selective la o lungime de 1 angström, adică 0,000001. Încît se obține nu un clișeu al dungilor, ci

prejurarea că eclipsa va fi urmărită, de un important grup de specialiști, de la bordul unui avion „Concorde”. Într-adevăr, la altitudinea de 17 000 de m. la care va zbura avionul, astronomii nu numai că nu vor mai avea să se sinchisească de perturbările meteorologice, dar avînd sub ei trei sferturi din atmosfera terestră vor putea face observații mult mai sigure și mai semnificative decît la nivelul solului. În sfîrșit, viteza avionului „Concorde” le va permite să se țină constant pe urmele eclipsei în mersul ei de la vest la est. Într-adevăr, avionul va decola în insulele Canare, va intra în conul de umbră deasupra A-tarului, în Mauritania, și-l va urma pînă la Fort-Lamy, trecînd peste Mali, Niger și Ciad. Zburînd cu 2160 km pe oră, el se va deplasa cu o viteză egală cu aceea a Lunii.

FIZIOLOGIE

De ce încărunitim brusc

Tuturor ni s-a întîmplat, desigur, să auzim vorbindu-se de oameni care au încărunit subit. Unii dau crezare acestor relatări, alții nu. Fenomenul este însă real și cunoscut în medicină sub numele de „canție nervoasă acută”.

Uneori, încărunitura nu se produce instantaneu, ci la cîteva săptămîni după o grea traumă neuropsihică. Mai învăluite de mister sînt însă cazurile cînd încărunitura nu durează mai mult de cîteva zile sau chiar ore. La începutul secolului, medicul rus G. M. Nazarov a cunoscut un bărbat în vîrstă care a încărunit literalmente peste noapte dar,

Șta știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința

un răspuns categoric, unele lucruri încep totuși să se lămurească. În anumite cazuri, de pildă, cercetînd firul de păr la microscop, specialiștii au observat că decolorarea lui bruscă nu este pricinuită de dispariția pigmentului, ci de apariția unui mare număr de bășicuțe de aer. Aceste bășicuțe pătrund între celule și imprimă părului încărunitura naturală. S-ar putea ca și încărunitura pe fond nervos să se petreacă la fel. Dacă bășicuțele de aer se resorb revine și culoarea inițială a părului. Dar aceasta nu este încă decît o ipoteză de lucru.

AUTOMATIZARE

Poate crea mașina?

Are automatizarea limite? Nu, sînt de părere specialiștii, și asta indiferent de domeniu. Dar să nu uităm totuși un lucru esențial: dat fiind că funcția intelectuală este un fenomen de o extremă complexitate, e greu de crezut că cercetătorii îi vor putea elucida într-un viitor apropiat toate legile, pentru a putea programa în consecință ordinaroarele. Se lucrează, însă, intens în această direcție, a declarat recent Viktor Glușkov, vicepreședinte al Academiei de Științe a Ucrainei, în cadrul căreia este acordată o deosebită atenție dezvoltării „intelectului” mașinilor, simbiozei om-mașină, colaborării lor pe planul creativității. Încît poate că într-o bună zi, fructul acestor laborioase cercetări va fi o mașină cu funcții de creator. Dar unde ar putea interveni ordinaroarele în calitate de creatori sau măcar de auxiliari ai omului?

De pildă, în arhitectură, unde imaginea percepută joacă un rol esențial, arată savantul sovietic. „Pe o masă, se află, să zicem, trei ecrane care oferă trei proiecții ale edificiului sau locuinței aflate în studiu. Prin intermediul unei claviaturi, arhitectul propune diverse tipuri de variații geometrice. După care el poate cere mașinii să prezinte aspectul edificiului cu latura sa dinspre o piață, deci să întoarcă desenul să zicem cu 35°. Dar totul începe mai întîi cu o schiță, trasată pe ecran cu ajutorul unui creion luminos, așa încît în orice moment poate fi făcută o ștersătură, o corecție. La fiecare intervenție, mașina reproduce pe ecran un desen ameliorat. Cînd ordinarorul și arhitectul cad, în fine, de acord se dă comanda asamblării apartamentelor pe etaje, după care urmează furnizarea planului; ambele operații nu durează decît cîteva secunde. Dar să presupunem că în unul din planuri două apartamente nu sînt suficiente de degajate între ele; mașina n-a putut prevedea spațiul necesar. Corecția este făcută cu creionul luminos, mașina înregistrează și rezultatele nu întîrzie să apară: suprafața camerelor, solicitările planșelor etc. Așa încît abia după toate aceste operații are loc operația finală despre care am vorbit mai sus: examinarea imobilului din diferite unghiuri de vedere. Totul se încheie prin apăsarea unui buton și ordinarorul începe să „scoată” planurile de execuție. Un adevărat dialog om-ma-

tehnica .
tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica tel
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica t
ca tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica t

șină! Mașina a îndeplinit toate lucrările privind execuția, dar arhitectului îi rămâne încă prerogativa creației, a afirmării individualității".

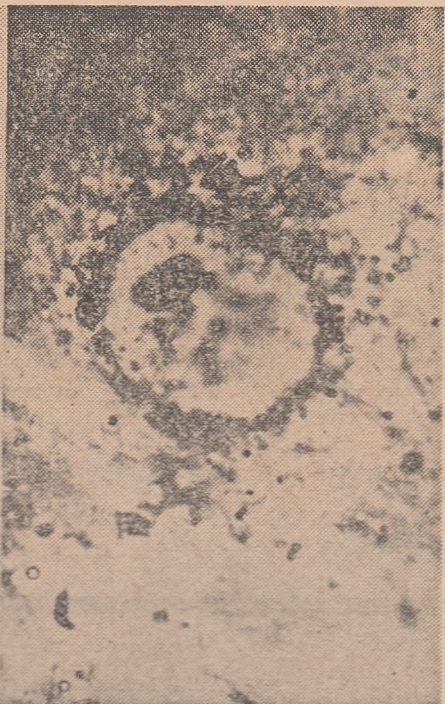
Cum stau însă lucrurile cu creația artistică? Și în acest caz ordinatorul poate fi un sprijin serios, de pildă în filmele de animație, unde realizarea unei singure pelicule reclamă uneori un an de zile. Ar putea exista mai multe variante de cooperare. Desenatorul ar iniția, de pildă, numai începutul și sfârșitul unei mișcări, iar toate etapele intermediare ar fi rezolvate de animatorul electronic. Sau o altă variantă: desenatorul și-ar propune elementele acțiunii: un arbore, un câine, un picior, un cap, plus programul de integrare. Apoi, așezat la un tablou de comandă, dotat cu un televizor, el ar „comanda” prin apăsarea unui buton, să zicem, un meseteacăn. Ecranul ar putea oferi o serie de variante, la alegere; apoi ar veni rindul casei și mașinii i s-ar ordona s-o plaseze în colțul stâng; apoi al personajului, plasat la o fereastră etc. Astfel de sisteme au și fost realizate, și permit elaborarea unei pelicule desenate în numai o săptămână. Un sistem analog ar putea fi folosit și de pictori cărora, în funcție de program, mașina le-ar putea oferi, de pildă, o vastă gamă de ornamente.

Ordinatorul, arată savantul sovietic, ar putea deveni un excelent auxiliar chiar și pentru poezii cărora le-ar oferi un număr uriaș de rime. Alte experiențe au fost făcute cu traducerile. Pentru textele tehnice și presa curentă rezultatele au fost acceptabile. În materie de literatură, însă, s-a dat greș. Creierul electronic nu sesizează sensul imaginilor, metaforelor, așa încât traducerea literară trebuie făcută într-un sistem dialog om-mașină în cadrul căruia cel dintâi corectează frazele debitate. Și totuși avantajul

Muzeul „Pământului” în anul 2000

Stînga: Celula tumorală înainte de a fi supusă acțiunii razelor laser. Dreapta: Aceeași celulă după acțiunea laserului; este ușor vizibilă porțiunea distrusă de acesta.

Foto: A.P.N.

rămîne mare, anume o economie de muncă umană de pînă la 70%. Dar domeniul în care mașina excelează este analiza stilului. Intervenția unui ordinator a pus capăt, de pildă, disputei dacă Iliada și Odiseea sînt opera unui singur autor sau a unui colectiv. După o analiză minuțioasă a celor două poeme, un ordinator a conchis că ele sînt rodul aceleiași pene. Se vorbește mult și despre muzica compusă de ordinatoarele, ba chiar și de concursuri între ele. Aceste concursuri au permis să se constate că, cel puțin în materie de muzică ușoară, ordinatorul nu este lipsit de talent, dacă cuvîntul poate fi aplicat unei mașini. Astfel, cu prilejul unui concurs, printre piesele prezentate a fost strecurat și un număr de compoziții umane. Juriul, care nu știa de truc, și-a orientat destul de des preferințele spre compoziția ordinatorului.

S-ar putea ridica, însă, întrebarea: nu cumva această ofensivă a mașinilor ar primejdi personalitatea creatoare a omului? Savanții exclud această eventualitate; mai mult, ei consideră că această concurență este chiar de dorit. Pe de altă parte, mașina poate deschide savanților perspective fantastice. De pildă, dacă în scurta lui viață umană un savant nu-și termină opera, el poate lăsa posterității un program care să permită continuarea ei. Și acest lucru e valabil și cu celelalte domenii de creație.

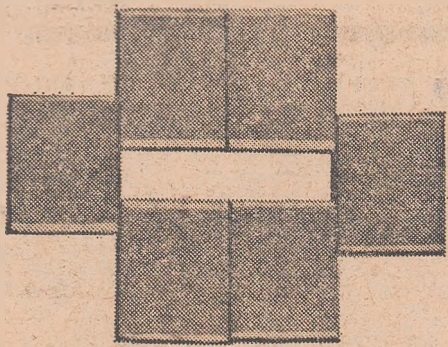
TEST

Putem afla cum gîndim

RĂSPUNSURI

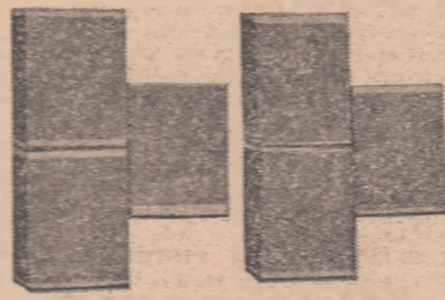
Varianta I-a

Fotografia nr. 1 prezintă cea mai ușoară formă de rezolvare a problemei. La această soluție se ajunge simplu,

1

prin deducție logică. Soluția din fotografia nr. 2 e mai puțin obișnuită. Cine a aflat-o se poate felicita pentru gîndirea-i elastică, originală. În acest caz, originalitatea gîndirii constă în faptul

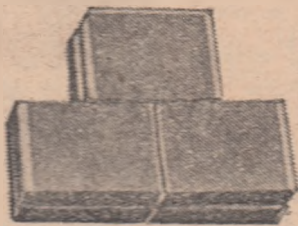

2

că soluția nu e căutată riguros în cadrul unui anume grup de obiecte.

Varianta a II-a

Dintre soluțiile posibile, cea din fotografia nr. 3 ni s-a părut a fi mai originală.

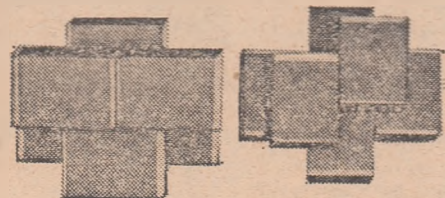

3

Există mai multe soluții care se bazează pe principiul — cel mai simplu — al folosirii grupurilor de trei cutii — fotografia nr. 4. Cine ignoră însă acest

Varianta a III-a

Există mai multe soluții care se bazează pe principiul — cel mai simplu — al folosirii grupurilor de trei cutii — fotografia nr. 4. Cine ignoră însă acest

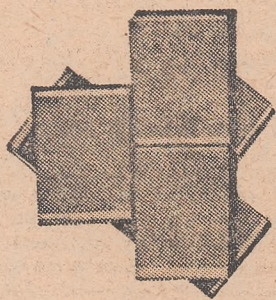

4

principiul poate găsi, între alte soluții, și pe cea din fotografia nr. 5.

Varianta a IV-a

Soluția din fotografia nr. 6 este cea mai complexă. Dacă o aflăm repede, ne

6

putem mîndri că am dobîndit un real succes. Atunci cînd ne gîndim la rezolvarea acestei variante a problemei tre-

buie să ținem seama că orice formulă de așezare a cutiilor în care fie și numai o singură pereche de cutii nu se înfrișează trebuie respinsă de la bun început.

ARHEOLOGIE

Ochii care văd în pămînt

Variațiile de cîmp magnetic provocate de un obiect îngropat în pămînt au început să fie detectate relativ recent și, mai întîi, au fost utilizate pentru a localiza minele vătătoare neexplodate din timpul războiului. În ultimii ani, aparatul numit magnetometru cu protoni a ușurat prospectarea subsolului pînă la o adîncime de 5 m și și-a găsit o interesantă aplicare în arheologie.

Care sînt performanțele aparatului? El detectează variații extrem de mici ale cîmpului magnetic. După cum se știe, Pămîntul are un cîmp cu o intensitate de o jumătate de oersted. Or, în dreptul obiectelor îngropate, această intensitate suferă o minusculă variație, de pildă cîteva zeci de gamma (un gamma este a suta mîia parte dintr-un oersted) în cazul unui zid de piatră și 100 gamma deasupra unui ciob de ceramică.

Din păcate, magnetometrul nu funcționează decît în absența oricărei instalații electrice, care îl „tulbură”. Astfel, liniile de înaltă tensiune „emană” un cîmp magnetic de cîteva zeci de gamma chiar la depărtări de mai mulți kilometri. Trecînd deasupra sau în apropierea unei așezări aflate în prospectiune, avioanele, trenurile ori automobilele împiedică sondarea magnetică a terenului. De aceea arheologii se grăbesc să prospecteze zonele unde tehnica nu s-a instăpinit încă și unde presupun existența unor obiective importante.

Ei sînt acum în măsură să întocmească harta exactă a unei așezări dispărute fără să mute din loc o singură lopată de pămînt. După ce-și delimitează zona în care bănuiesc că s-ar putea să existe ceva, o împart în pătrate cu latura de 100 m, pe care le subdivid în „ochiuri” cu latura de 1—2 m. Apoi plimbă magnetometrul, ținut cam la jumătate de metru deasupra solului, pe teren și înseamnă pe hartă valorile găsite la colțurile ochiurilor. Unind, pe hartă, punctele cu aceeași intensitate, obțin linii care înconjoară obiectele al căror magnetism se deosebește de acela al terenului. Orice linie care se închide trădează prezența unui obiect, cu atît mai important cu cît variația înregistrată e mai mare.

Noua metodă a fost aplicată cu un desăvîrșit succes, acum trei ani, la sud de orașul Veracruz din Mexic. Se știe că acolo, pe un mic platou, înflorise cîndva o civilizație care înălțase clădiri și statui cioplite în piatră vulcanică extrasă dintr-un munte aflat la o depărtare de 70 km. Determinările cu carbon radioactiv arătaseră că prin anul 900 i.e.n., așezarea fusese complet distrusă de niște invadatori care, pentru a face să dispară orice urmă a civilizației olmece, se apucaseră chiar să îngroape uriașe statui de 40 de tone.

Pe platoul respectiv nu există decît copaci, tufisuri și mlaștini. Pe o rază de zeci de kilometri nu trece nici o linie electrică, încît magnetometrul a putut detecta variații de o zecime de gamma. Săpăturile făcute pe baza hărții întocmite după 80 000 de măsurători au scos la iveală 17 statui, numeroase capete monumentale, coloane, altare de piatră și baza unei piramide rase de pe fața pămîntului.

Așadar, magnetometrul poate fi comparat cu un ochi care privește în subsol. Dar el are un mic defect. Nu vede decît în punctul către care este îndreptat și nu observă ce e alături. De aceea, acum se preconizează și prospectarea electromagnetică cu ajutorul undelor radio îndreptate spre sol. Componenta magnetică a acestor unde este reflectată și se întoarce pe o altă traiectorie cînd se izbește de un corp a cărui sensibilitate magnetică se deosebește de cea a solului. În acest caz pot fi făcute măsurători directe și continue, din aproape în aproape, cu un emițător mobil și un receptor care-l urmează la vreo 10 m distanță.

Prin intermediul metodei electromagnetice se poate pătrunde pînă la cîteva metri și se detectează variații magnetice de cîteva miligamma. Metoda este extrem de prețioasă atunci cînd trebuie descoperită o construcție mai veche ascunsă de una mai nouă, care nu poate fi dărîmată, cum se întîmplă deseori. Ea va deschide cu siguranță noi perspective cercetării arheologice.

Poșta medicului

ION SABARCANU — Olteni: În afara tulburărilor neuropsihice, variabile de la caz la caz (crize de epilepsie, paralizii musculare limitate, comportamente antisociale etc.) pentru a stabili cu precizie existența unei tumori a creierului sînt necesare următoarele examene: examenul oftalmoscopic; radiografie craniană; electroencefalograma, care permite să se descopere localizarea tumorii; examenul lichidului cefalorahidian; encefalografia gazoasă și ventriculografia; arteriografia cerebrală; în fine, gamma-encefalografia (știut fiind că tumorile cerebrale fixează substanțele radioactive, introduse sub formă de iod radioactiv, într-o proporție mai mare decît țesuturile sănătoase; o zonă care prezintă o concentrație mai intensă de iod radioactiv va da prin urmare indicații asupra sediului tumorii). Tratamentul tumorilor cerebrale este chirurgical și constă în extracția masei tumorale precum și în intervenții care au scopul de a reduce hipertensiunea intracraniană. Radioterapia, singură sau asociată cu intervenția chirurgicală, poate fi de asemenea folosită.

P. ANDR. — Galați: Inversunat misogin, filozoful german Schopenhauer putea să gloseze pe marginea căsătoriei, numind-o „o cursă pe care ne-o întinde natura”, aforism contestabil pe care ni-l citați în scrisoarea dv. Recomandîndu-vă căsătoria pentru tulburările dv. psihosexuale, noi nu ne-am gândit desigur la neajunsurile unei căsătorii nefericite, ci la necesitatea „reglării” vieții dv. intime.

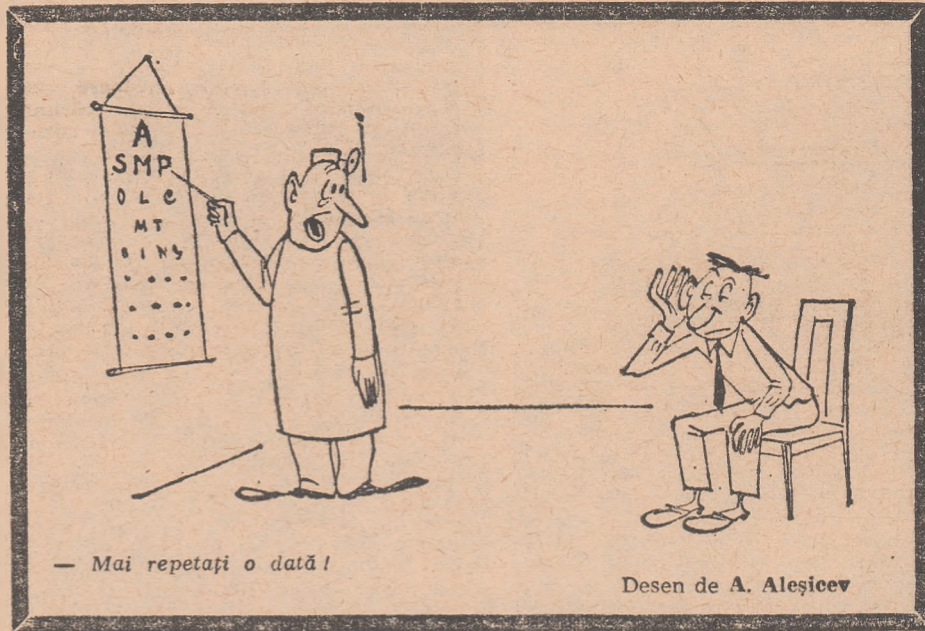
VICU MIHAI — Iași: Boala Dereum sau obezitatea dureroasă se caracterizează printr-o obezitate care respectă fața, avînd ca particularitate durerea spontană și mai ales provocată prin presiune sau ciupire a masei de țesut gros. Unii autori o confundă cu fenomenele inflamatoare cronice din straturile subcutanate, așa-numita celulită. Nu se cunoaște cauza apariției acestor depuneri de grăsime, dar se crede că ar fi vorba de alterări ale dezvoltării celulelor adipoase, comparabile cu cele care se întîlnesc la alte tipuri de celule din țesuturile conjunctive. În afara medicamentelor care scad pofta de mîncare (anorexigene) ca Gastrofibrin (4 comprimate deodată cînd apare senzația de foame), Silutin sau Mecopar forte, la care se adaugă un diuretic (Nefrix, Ufrix, Furosemid), medicația se bazează pe o dietetică antiobezitară, fizioterapie (curenți galvanici, infraroșii, ultrasunete), gimnastică, masaj și vibromasaje, mers pe jos.

PARASCHIVOIU VASILE — Brăila: În fracturile deschise metacarpofalangiene, se recomandă așa-numita „închepuire centrocenrală cu mici grefoane osoase” (procedeul Iselin).

LENA C. — București: Endometrioza este o afecțiune ginecologică caracterizată prin prezența în sfera cavității uterine a unui fragment de mucoasă uterină, care apare mai ales după 30 de ani, uneori la femei cu intervenții ginecologice în antecedente. Simptomele principale ale endometriozei sînt dismenoreea (dureri menstruale) progresivă în intensitate, emisuni dificile ale urinii (disurie), contracturi dureroase (tenesme) vezicale și rectale, lombosciatică. Tratamentul specific îl constituie așa-zisele progestative de sinteză (Noretindron-acetat, Noretinodrel) sau derivați de progesteron (Medroxiprogesteron-acetat) ori preparate cu predominantă progestativă (Anovlar, Ciclofartul, Lyndiol) eventual asociate. Aceste preparate în dozele fixate de medic, trebuie administrate pe o perioadă de cel puțin 6 luni, eventual în doze care se măresc progresiv. În formele localizate este indicat tratamentul chirurgical. Afecțiunea este pe deplin vindecabilă fără a compromite gravitatea.

TOMA IONI — Galați: 1) Firește că numai paiele fără rădăcini! 2) Cantitățile nu sînt fixe, la fel dozele. 3) În arterita obliterantă, în afara medicamentelor luate pînă acum, vă recomandăm Hydergine-Sandoz, 3x20 pic. sau 6-8 cpr./zi, timp de 30-60 zile; vitamina PP, 3-6 cpr./zi timp de 15 zile pe lună. Clo-rochin, 1 1/2 cpr./zi.

POP RADU ION — comuna Fărcașa, județul Maramureș: 1) Paranoia (gr. para = dincolo de nous = minte, rațiune) este o psihoză care apare de obicei la indivizii cu tendință către supraaprecierea propriei persoane. 2) Neîncrederea, bănuielile, egocentrismul, interpretările eronate ale unor evenimente sau conflicte reale, cu suspectarea celor din jur, sensibilitatea crescută și orgoliul caracterizează structura particulară a personalității acestor psihopați care par relativ normali atît timp cît nu se află în domeniul ideilor delirante, fapt care le permite o comportare relativ adecvată în societate. O dată cu înaintarea în vîrstă, fără ca delirul paranoic să dispară total, se observă o atenuare progresivă datorită scăderii activității psihice, ceea ce permite bolnavului să se poată integra în familie și societate. 3) Napoleon Bonaparte a fost, incontestabil o mare personalitate istorică și este greu de spus astăzi dacă anumite acte ale sale au fost erori politice sau pot fi caracterizate ca manifestări paranoice, deși unii psihiatru au făcut speculații pe această temă. În mod precis, însă monstruoasele genocide ordonate de Hitler, toate discursurile delirante ale „Führer”-ului erau tipice manifestări ale unei psihoze paranoice, care a provocat ură, războaie și crime împotriva omenirii.

TEMA DE SEZON

Din „necazurile”... primăverii

O dată cu sosirea primăverii, cu încălzirea vremii și înseninarea cerului, încercăm firesc dorința de a ne bronza cît mai frumos și mai repede. De aceea, ori de cîte ori avem prilejul, căutăm să „profităm” de razele solare, fără a ne gândi că, uneori, ele pot avea, o dată cu o seamă de incontestabile efecte pozitive, și anumite dezavantaje, împotriva cărora am dori să ne prevenim cititorii.

1. **EFELIDELE** sau **PISTRUII** sînt prima „neplăcere” pe care o întîmpînesc pe epidermă razele soarelui (deși pentru foarte multe persoane, ele ar adăuga un plus de farmec!). Sînt niște pete pigmentare rotund-ovale, de dimensiuni variabile, de la aceea a unui bob de mei la aceea a unui bob de linte, de culoare galbenă sau brună care apar pe părțile descoperite: față, gît, dosul mîinilor, antebrate, uneori pe umeri. Mai atinși sînt copiii și adolescenții blonzi și roșcați, petele fiind mai evidente primăvara și vara din cauza luminii solare puternice. Preventiv, trebuie evitată expunerea la iradițiile solare directe, mai ales în lunile de primăvară; în timpul orelor însorite se vor folosi unguente și soluții fotoprotectoare de tipul: Rp. PAS (acid paraaminosalicilic) 10 g, lanolină, apă distilată și vaselină, cîte 30 g. Excipientul poate fi glicerolatul de amidon. Se aplică pe piele, după care excesul se șterge, iar nișele se udrează cu: Rp. Talc 100 g., Romavit 5 g., chinină bromhidrică 0,50 g.

Curativ, petele vor fi exfoliate prin atingeri cu o soluție alcoolică de fenol 30 la sută sau prin crioterapie (criocauter cu vîrf ascuțit) sub presiune slabă 5-10 secunde. Ședintele trebuie repetate la 7-10 zile.

2. **DERMITA DE PAJȘTE** cunoscută și sub numele de „dermatoză băilor de soare pe pajște” apare la 24-48 de ore după o baie făcută într-un rîu, urmată de o expunere la soare pe iarbă, al cărei desen îl reproduce sub forma unor pete, striuri liniare roșii, acoperite de bășicuțe (bule) pline cu lichid. Leziunile dermice provoacă o intensă mâncărime și dispar după aproximativ zece zile, lăsînd pete pigmentate deseori preexistente.

3. **URTICARIA SOLARĂ** este o așa-zisă „fotodermatoză alergică” care afectează mai mult femeile, caracterizată prin roșeață (eritem) și papule urticariene ce apar imediat după o

scurtă expunere la soare. Cum leziunile apar după cîteva minute de iradiere solară, se presupune că foarte aproape de vasele capilare ar lua naștere o substanță vasodilatatoare, care produce o hiperemie rapidă. Ele dispar însă de la sine după cîteva minute pînă la jumătate de oră, dacă cel în cauză este ferit de lumina soarelui.

4. **HIDROA ESTIVALIS** este o dermatoză veziculoasă, recidivantă, cu localizare pe față, antebrate, dosul mîinilor și ceva mai rar pe picioare, care apare îndeosebi primăvara și vara după expuneri la soare, vindecîndu-se spontan iarna. Erupția este însoțită și de o discretă mâncărime.

Necazuri ale fericitei vîrste a adolescenței

5. **ERUPȚIA JUVENILĂ DE PRIMĂVARĂ** apare la copii, mai des la băieți decît la fete între 5-12 ani și începe după o expunere la soare printr-o roșeață pruriginoasă a pavilionului urechii urmată de papule și vezicule acoperite de cruste. Dacă nu s-au suprainfectat, leziunile se vindecă aproximativ într-o săptămînă, dar pot recidiva mai mulți ani de-a rîndul.

Apărarea împotriva acestor urmări nedorite ale iradițiilor solare se face, în primul rînd, prin expuneri progresive la razele soarelui care permit, pe de o parte, să se profite de avantajele băilor de soare, prevenind în același timp accidentele unor cure iraționale. Se recomandă, de asemenea, utilizarea de preparate protectoare antiactinice cum sînt: acidul paraaminobenzoic

esculap
esculap esculap
sculap esculap. escula
lap esculap esculap esc
, esculap esculap esculap
iculap esculap esculap escu.
ap esculap esculap esculap e
sculap esculap esculap escula
lap esculap esculap esculap e

15 la sută, PAS sodic 5 la sută, anti-pirină 5 la sută, salol 5 la sută etc. În fotodermatozele alergice se recomandă preparate pe bază de benzofenonă de tipul produselor Uval sau Contralum.

DORESC SA ȘTIU

Combaterea slăbirii

Am înălțimea de 1,80 m. și 64 kg. greutate. Sînt slab din naștere. De ce? Ce tratament să urmez pentru a mă îngrășa?

VLAD ION
Pitești

Nu-i deloc ușor de definit noțiunea aceasta de slăbire. În limbajul obișnuit, un subiect slab este un om cu o greutate insuficientă și invers, obez este cel „prea gras”. Dar cînd vrem să precizăm, să exprimăm în termeni matematici această definiție ne lovim de dificultăți, întrucît în noțiunea de „greutate” intervin mai mulți factori: scheletul, care reprezintă în medie 15 la sută din greutatea corporală, musculatura și grăsimea. Relația dintre dezvoltarea grăsoasă și cea musculară determină aprecierea gradului de slăbire (sau de obezitate). Acest raport adiposomuscular este în mod normal de aproximativ 20 la sută la bărbat și 50 la sută la femeie. Orice om care are o proporție de grăsime superioară acestor cifre e prin definiție obez și invers, e prin definiție slabă orice persoană al cărei țesut gras e proporțional, inferior acestor „norme”.

Există însă și o slăbire stenică, constituțională sau familială, mai rară la femei decît la bărbați, care prezintă în schimb o deosebită dezvoltare a musculaturii la un schelet normal și o proporție foarte redusă de grăsime. Indivizii respectivi sînt așa-numiții slabi stenici.

Tratamentul împotriva slăbirii nu poate fi început înainte de a se fi precizat cauza. Se face un tratament cauzal și, o dată cu el, un tratament ajutător, constînd în anabolizante, vitamine, alimentație bogată caloric etc.

Principiul general constă deci în a mări rațiile și a micșora cheltuielile de constituenți a ceea ce se numește „bilanțul caloric”. Fără a-i sfătui deci să renunțe la sport și cultură fizică este bine să-i convingem pe cei „slabi” să nu facă risipă de mișcări obositoare să se odihnească cel puțin două ore după masă, să se culce devreme seara.

În ce privește aportul alimentar, e bine ca ei să dea preferință alimentelor bogate în calorii, să evite pe cele ce nu aduc decît puține calorii, prin urmare să procedeze la o supraalimentare pe bază de proteine, grăsimi și zaharuri (3-4 mese pe zi). Să mănînce foarte încet și să evite băutul în timpul mesei; să evite alcoolul și tutunul cauze frecvente de slăbire datorită efectelor lor dăunătoare asupra digestiei.

Printre medicamentele care combat slăbirea cităm: calciul pantotenat, vitaminele C₂₀₀, B₁₂, Complex B, Triferment, Izoniazida, preparatele pe bază de acid clorhidric, steroizii anabolizanți (de tipul Clortestosteron acetat, Naposim, Madiol), precum și insulina, administrată în injecții s.c. 10-20 u/zi în serii de două săptămîni.

MEXIC

La Chihuahua, în ținutul lui Pancho Villa

Am ajuns la Chihuahua tirziu seara, după ce făcusem circa 1500 km cu autobuzul de la Ciudad de Mexico către nordul țării. Frînt de oboseală, am urcat în camera de la hotel, am pus în funcțiune instalația de aer condiționat și m-am culcat imediat. Am fost trezit de zbirniitul telefonului.

— Domnule, ați cerut să fiți sculat cînd se va lumina... mi-a spus portarul cu o voce somnoroasă.

Era ora 6.12. Orașul se vedea ca în palmă. Hotelul „Vermont” cu 20 de etaje, construit recent în piața centrală a orașului, este cel mai înalt edificiu din Chihuahua. Discul galben-ro-

din pricina prisosului de umiditate tropicală, dar aici, în nord, solul ars necruțător de soare așteaptă mult timp pînă să cadă un strop de ploaie.

În dimineața aceea razele soarelui tiviseră cu aur literele unei enorme reclame: „Cumpărați în primul rînd ce se produce în Chihuahua!”, aflată pe acoperișul clădirii Consiliului municipal.

Chihuahua este capitala statului omonim. La ora aceea matinală, centrul orașului era încă somnolent. Abia la 8.30 s-au ivit în piață cele dintii automobile. Apoi au apărut lustragii, iar la umbra anemică a copacilor, pe niște

gul casei. Într-o mică încăpere se afla o bătrînă robustă, cu păr cărunt bogat, și îmbrăcată într-o rochie simplă de casă.

— Dona Luiza de Villa, am venit în vizită la dv. cu un ziarist sovietic, i-a spus Manuel.

Soția lui Pancho Villa ne-a răspuns zîmbind la salut. Ne aflam în fața femeii care a fost mulți ani alături de legendarul erou. Dona Luiza își amintește pînă în cele mai mici amănunte de tot ce e legat de el și păstrează încă în suflul tot tumultul acelei perioade revoluționare. Ea a transformat în muzeu patru din încăperile casei, adunînd multe fotografii și tablouri, obiecte personale ale lui Pancho și mobilier de epocă.

A ținut să ne arate singură toate obiectele și s-a ridicat din fotoliu sprîjinindu-se în baston. Ni s-a plîns că în ultimul timp au început s-o doară picioarele. Dar nu s-a așezat, ci a început să ne dea lămuriri, trecînd de la o fotografie la alta.

— L-am cunoscut pe Pancho cînd el era de-acum un guerrillero (partizan) vestit... Dușmanii scorneau tot felul de minciuni despre el: că era „bandit”, că nu știa să citească și să scrie, și multe alte lucruri absurde și murdare. Vedeți, dedicația de pe această fotografie a fost scrisă de el.

E adevărat, a învățat carte mai tirziu, ca și bazele științelor, între care și filozofia, pe care nu și le-a putut însuși chiar în anii tinereții. S-a născut în 1877, într-o familie de peoni săraci din statul Durango. În copilărie era cunoscut pentru priceperea lui de a imblîzi cai. Nu se împăca de mic cu nedreptatea. La 16 ani a piecat în munți și a adunat un grup de peoni ca și el. Adevărat „Robin Hood” mexican, cum l-a supranumit mai tirziu scriitorul John Reed pe Doroteo Arango, care și-a luat numele de Pancho Villa. Cartea lui Reed, intitulată „Mexicul răscolat”, face un portret autentic al lui Villa. Din primele zile ale revoluției, Villa a devenit un adevărat conducător al poporului. Despre curajul, neînfricarea lui circulau tot felul de legende.

A cumpărat casa asta cînd Divizia din nord a eliberat statul Chihuahua. Clădirea e destul de mare. Ca orice construcție în stil spaniol vechi are un „patio” spațios și 50 de camere. Dar numai patru încăperi erau ale lui, celelalte erau ocupate de statul major al diviziei. Pancho a locuit însă puțin timp acolo, căci curînd a trebuit să plece spre a lupta împotriva intervențiștilor americani.

Dona Luiza s-a întors în casa din Chihuahua după moartea soțului ei și a întemeiat acolo muzeul.

Ultimul obiect l-am privit singuri: dona Luiza nu ne-a mai putut însoți. O dureau picioarele și, probabil, amintirile îi răscoliseră suflul. Ne-am dus în „patio” și ne-am uitat la un automobil „Dodge” decapotabil, tip 1919, păstrat sub niște pereți protecțivi de sticlă. Era ciuruit de gloanțe. La 20 iulie 1923 Pancho a fost ucis în timp ce se apropia cu această mașină de orașul Parral. Crima nu era numai opera unor dușmani personali ai lui Villa, ci și a celor cărora nu le convenea ca în fața Mexicului să se deschidă noi orizonturi.

Pe stema orașului Chihuahua se pot citi cuvintele: curaj, credință, ospitalitate. Ele sînt deviza orașului și în același timp principalele însușiri ale locuitorilor săi.

L. Kaminin

SINGAPORE

Un oraș în plină expansiune

Asupra Moscovei se abătuse un viscol puternic de februarie, de fapt primul viscol adevărat din iarna care tocmai a trecut, și călătorii adunați pe aeroport se întrebau îngrijorați dacă nu cumva zborul spre tropice avea să fie amînat din cauza vremii proaste. Dar temerile s-au dovedit neîntemeiate. Avionul „Il-62” se și afla pe pista de decolare, licărînd în viscol cu cele 50 de hublouri, ca o uriașă navă ancorată într-un port.

Dar cînd, după multe ore, am aterizat la Singapore, orașul era scaldat în lumina soarelui tropical. Unul dintre tovarășii cu care făcusem călătoria era, dacă ne putem exprima așa, aproape aborigin, căci lucrează în regiunea aceea de 15 ani, iar celălalt fusese în Asia de Sud-Est înainte de război, în timpul dominației coloniale.

Pasiune mistuitoare

A doua zi, pe muntele Faber, care domină orașul, ne-am oprit în fața unui stilp indicator — instalat la o răscruce de drumuri — care arată depărtarea pînă la cele mai mari orașe ale lumii: Paris, New York, Moscova, Londra... Pînă la Moscova sînt, în linie dreaptă, 10 000 de kilometri.

Singapore-ul de astăzi îl uluiește pe vizitatorul care l-a văzut cu cîteva decenii înainte. Străzi largi, ca în marile orașe bine amenajate din Europa, și atît de curate, încît pentru un muc de țigară aruncat pe jos se aplică o amendă de cîteva zeci de dolari. Mașini de toate mărcile și în toate culorile curcubeului se scurg într-un șuvoi neîntrerupt, punîndu-i literalmente pe pietoni în incurcătură. Căci adevărații stăpîni ai străzilor din Singapore sînt automobilele. Pietonii n-au la dispoziție peste tot trotoare, ca să nu mai vorbim de pasaje subterane. Rîșele care mai pot fi văzute ici-colo sînt, desigur, ultimii mohicani, întrucît acum nu se mai eliberează autorizații pentru utilizarea acestui străvechi mijloc de transport.

Vizitatorul de acum cîteva decenii al orașului este frapat și de clădirile înalte ale băncilor, hotelurilor, firmelor străine ca și de blocurile de locuit. Multe clădiri au 20—30 de etaje, iar acum se construiesc unele și mai înalte — cu 40 sau chiar 55 de etaje. Mai toate au garaje la parter. Căci „parking”-urile au devenit o afacere rentabilă.

O dată cu căderea întunericului, unele piețe se transformă în bazaruri-restaurante sub cerul liber. Se umplu de teighele, mesuțe, plite cu cuptoare și tigăi. În aceste restaurante în aer liber se poate gusta din mîncărurile a trei bucătării naționale: chineză, malaeză și indiană. Borș de batal, supă de broască țestoasă sau șarpe, broaște fripte, aripioare de rechini, salată de bambus și multe alte delicatose exotice.

Dealtfel, la Singapore noaptea străzile sînt în genere mai animate decît ziua, căci e mai răcoare. Deși răcoarea e acolo o noțiune foarte relativă. În ultimii zece ani, arată statisticile meteorologice, temperatura din cursul nopții n-a scăzut sub 20 de grade. Iar ziua sînt 30—35 de grade la umbră.

De obicei, vizitarea interesantului oraș-stat începe cu portul, poartă maritimă larg deschisă tuturor navelor lumii. Căci la Singapore ancorează anual zeci de mii de vase.

Singapore are o poziție geografică favorabilă, ne-a explicat unul din conducătorii administrației portuare. Aici își dau întîlnire multe căi maritime și oamenii de afaceri au posibilitatea de a folosi aceste condiții avantajoase. Guvernul nostru dorește să dezvolte relațiile economice cu toate țările lumii inclusiv cu țările socialiste.

Cum Singapore e o insulă mică și deci are pămînt puțin și scump, autoritățile caută să smulgă noi terenuri mării. Ca și în Olanda, numai că în Singapore nu se construiesc diguri, ci se umplu cu pămînt porțiunile cu apă puțin adîncă de lîngă țărîm. Toate ghidurile arată că Singapore are 581,5 km². Dar acum această cifră nu mai corespunde cu realitatea. Căci cu fiecare an care trece, orașul se extinde, iar pe pămîntul smuls mării se înalță noi construcții. Cîndva, clădirea albă ca zăpada a celui mai aristocratic hotel din vechiul Singapore se afla pe un chei liniștit. Acum ea a ajuns departe de țărîm, dar nu pentru că ar fi fost mutată din loc, ci pentru că marea a fost depărtată.

Am vizitat și noul port pentru încărcarea și descărcarea containerelor cu mărfuri. În materie de transport cu containere, Singapore se situează pe locul doi în lume după Japonia. În privința traficului și a dotării tehnice, portul ocupă locul patru, după Rotterdam, New York și Yokohama — pe care e aproape gata să o depășească.

I. Korolkov

Pancho Villa, neuitatul erou al peonilor mexicani

șiatice al soarelui se și ivise după munți. Primele raze se reflectau pe acoperișurile caselor cu un etaj-două de pe străzile care pornesc în diverse direcții din centrul orașului, pe catedrala aflată în dreapta pieței și pe monumentala clădire din stînga ei — palatul Consiliului municipal (în comparație cu hotelul și cu imobilul cu 8 etaje al băncii, aceste două construcții par acum mai mult decît modeste).

În împrejurimile orașului Tampico de pe tîrîmul Golfului Mexic sau în extremitatea sud-estică a țării, în peninsula Yucatan, pămîntul mustește

bănci metalice, au început să se adune cîțiva bărbați cu pălării de paie și cămăși subțiri multicolore.

Statul Chihuahua este aureolat de glorie, de memorabilele fapte de victorie ale unuia din conducătorii revoluției mexicane, legendarul Pancho Villa, care, împreună cu Emiliano Zapata — unul în nordul, celălalt în sudul țării — a condus lupta țărănilor mexicani. Mărturisesc că acest lucru mă și determinase de fapt să vizitez ținutul acela cu nume indian misterios și romantic. În timpul revoluției burghezo-democratice antif feudale și antiimperialiste din 1910—1917, acolo s-au petrecut, într-adevăr, multe evenimente dramatice.

La un moment dat, veselul Manuel Pena, locțiitor al președintelui Consiliului municipal, a cerut șoferului să oprească mașina la o intersecție zgomotoasă și mi-a spus:

— Uite-l și pe Pancho Villa! Turnat în bronz, cu trăsături simple și mari, mustață deasă, sprincene stufoase, legendarul erou este imortalizat într-o statuie equestă chiar în centrul intersecției. Pe soclu se poate citi: „În amintirea celor care au luptat în Divizia din nord, spre a făuri un nou Mexic”.

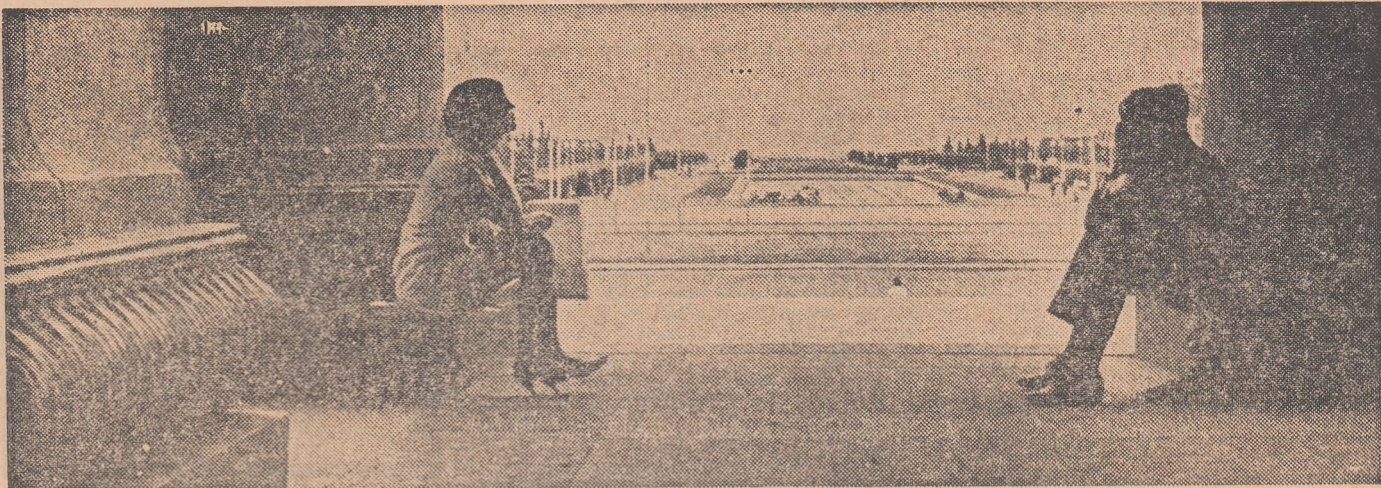
— Și acum să ne ducem la casa lui Pancho, mi-a spus Manuel.

Ne-am depărtat de centru și am oprit pe o străduță liniștită, în fața unei case cu fațadă oarbă de piatră albă, masivă, iar într-o latură cu o fereastră și o ușă deschise. Îmi închipuam că Manuel o să-mi spună: „Asta-i casa unde a locuit Pancho”, după care aveam să aruncăm o privire fugară asupra clădirii și să pornim mai departe. Dar am trecut pra-

giodu
globul globul
globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul

Emoțiile examenelor

Foto : A.P.N.

POVESTI ADEVARATE

Din viața făpturilor
care nu cuvîntă

Toate întâmplările relatate în „Povestiri despre animale” sînt riguros adevărate, afirmă Nikolai Tihonov, autorul cărții. Oricum, iată doar două dintre ele care, în orice caz, sînt amuzante.

„Într-o zi de vară, prin fereastra deschisă, a intrat la mine în cameră un tînr vrăbioi, costumat într-un penaj cenușiu-cafeniu. A străbătut încăperea, căutînd o altă ieșire, dar s-a lovit de calorifer; după ce s-a izbit și de tavan, a venit în picaj spre poartă unde a rămas locului speriat de moarte. Am stat și eu nemișcat ca să nu-l sperii mai tare. După ce și-a revenit, vizitatorul meu a început iar

dedesubt: cioara a zburat pe deasupra și a coborît din nou lîngă motan. Și, împreună, și-au continuat plimbarea pînă la poarta casei.

În fiecare dimineață la ora șase, cioara se ivea în fața casei, croncănea o dată și-l aștepta pe Rijk care nu întîrzia să iasă afară. Apoi porneau la plimbare prin grădină și se opreau lîngă un tei, dar mereu același. Rijk se atîrna în copac cu capul în jos și-i arăta prietenei sale ce bine știe să se cațere în pom, iar cioara îl privea în extaz, admirîndu-i talentele de acrobat. După aceea rolurile se inversau. Motanul meu ședea liniștit pe o cracă, iar cioara croncănea de zor, spunîndu-i poate ce părere are despre exercițiile lui de gimnastică ori, poate, povestindu-i pur și simplu ceva interesant. Și rămîneau mult timp așa: cînd se plictîșeau, porneau iar la plimbare.

Dar povestea a avut un sfîrșit dureros. Căci într-o zi, pe neașteptate, cioara a dispărut. Pentru totdeauna. Rijk a ieșit încă multe dimineți în fața casei și a așteptat-o. În zadar însă. Și cine poate ști cit de mult a suferit pentru pierderea prietenei?”

— Bună dimineața, dragă!

să investigheze camera. Mai tîrziu, a sărit pe o măsuță unde erau niște cărți, o țopăit printr-o grămadă de ziare și reviste, apoi a sărit jos, lîngă divan. S-a vîrît sub el, a ieșit prin altă parte și a mers pînă în mijlocul încăperii. Atunci, prin ușa deschisă a simțit curentul de aer și, în același timp, a descoperit fereastra deschisă — prin care și-a și luat zborul.

După trei zile, m-am pomenit însă cu un vrăbioi bătrîn și grav care a intrat încet, dar, să fim înțeleși, a intrat agale, pe ușa de la balcon. Fără să-mi dea cea mai mică atenție, a cercetat atent camera, de parcă ar fi încercat să-și amintească ceva. Apoi a început să zboare calm, descriînd cercuri largi sub tavan. Și deodată a coborît pe cărțile de pe măsuță. La început n-am înțeles nimic. Cînd a început, însă, să scoatească printre ziare și reviste, am priceput: reconstituia drumul străbătut de primul meu vizitator. Ca și el, s-a vîrît sub divan, a venit pînă în mijlocul camerei unde, după ce a rămas cîteva clipe, s-a îndreptat tacticos spre ușă, a ieșit pe balcon și și-a luat zborul.

Era neîndoielnic că venise să verifice cele povestite de „tinerel”. Nu știu cum se înțeleg păsările cerului între ele, dar sînt ferm convins că „bătrînul inspector” m-a vizitat ca să afle care era adevărul. Și s-a convins. De ce a avut însă nevoie de acest lucru nu știu...

Altădată, cînd tocmai ieșisem pe balconul casei, am văzut cum, prin iarba din grădină, păseau două viețuți. De uimire am înghețat. Alături de motanul Rijk, călca țanșos o cioară. A fost într-adevăr o priveliște neobișnuită, pe care nu mi-am putut-o explica nici-o dată.

Cînd motanul a ajuns la gardul care se desparte de vecini, s-a strecurat pe

MICA ENCICLOPEDIA

De la copeici
la ruble

Înainte de secolul XVIII, în Rusia nu se extrăgea argint: pentru bătărea banilor noi erau folosite monede străine ieșite din uz sau obiecte de argint. Minele de argint n-au început să fie exploatate decît către sfîrșitul primului sfert al secolului XVIII. Cu arama lucrurile stăteau ceva mai bine. Sub domnia lui Petru cel Mare s-au extras aproape 100 000 de puduri (1 pud = 16 kg) și, în 1700, au fost puse în circulație primele monede ruse de aramă, de formă rotundă. Erau fracțiuni de copeică: „denga”, adică jumătate de copeică, „poluška”, un sfert de copeică și „polupoluška”, o optime de copeică. În anul următor au apărut și piese de argint, cu valori superioare: „poltina” (50 copeici), „polupoltina” (25 copeici), „grivna” (10 copeici) și „10 deneg”, adică 5 copeici. Apoi, în 1704, au fost bătute primele ruble de argint și copeicile de aramă fabricate la mașină, inexistente înainte vreme în sistemul monetar rus. Noile monede aveau o formă rotundă, regulată, deoarece erau fabricate nu cu ciocanul și dăltița, ci cu dispozitive speciale. „strunguri”, care le ameliorau simțitor aspectul exterior. Pe aversul monedelor mari de argint erau gravate efigia lui Petru cel Mare și o inscripție menționînd numele și titlul țarului. Pe reversul lor erau gravate vulturul bicefal și valoarea nominală a piesei. Monedele de o rublă erau desori bătute

direct pe teleri din țările germanice, a căror greutate era egală cu aceea a rublei de argint. Încît, uneori, moneda păstra și urmele vechilor efigii și legende. Copeica de aramă nu purta efigia țarului, ci reprezenta un călăreț cu lance, imagine care, de atunci, a fost gravată pe toate monedele ruse. De unde derivă și numele ei căci în rusă copio, mai tîrziu transformat în copeică, înseamnă lance. Desigur, cu trecerea anilor aspectul monedelor a suferit modificări, dar sistemul valorilor nominale a rămas neschimbat pînă în pragul secolului XX.

BINE CA-S DEPARTE!

Nefastele
celenterate

Într-o lagună din insulele Hawai au fost descoperite recent niște celenterate (animale marine care cuprind, printre altele, meduzele și polipii) în formă de floare, care secretă o otravă atît de puternică, încît în cursul experiențelor de laborator a ucis șoarecii chiar atunci cînd acestora le-a fost administrată într-o soluție foarte diluată. Locuitorii regiunii în care cresc aceste organisme toxice le consideră un „mușchi” ce aduce nenorocire celui care îl culege. Ei i-au prevenit pe cei doi cercetători care adunau eșantioane de celenterate că se expun unui dezastru. După cum comunică chiar cercetătorii, în aceeași după-amiază a ars principală clădire a laboratorului de biologie marină, ceea ce nu i-a putut însă determina să-și întrerupă investigațiile.

— Hai să aniversăm a suta oară de cînd am hotărît să mă las de fumat!

O TEMPORA...

Controversata
duminică britanică

Duminica engleză „caracterizată de o plictiseală indescriptibilă — nota de pildă Karel Capek — pare tristă nu numai francezilor sau spaniolilor; ea e de multă vreme plină de anomalii care fac inepte legile după care se conduce... Duminica se pot cumpăra țigări nocive pentru sănătate, dar nu și piine, teme-

... varia ...
... varia varia varia ...
... varia varia varia ...
... varia varia varia varia ...
... varia varia varia varia ...
... varia varia varia varia ...
... varia varia varia varia ...

lia vieții; felii subțiri de salam, dar nu și groase; smîntînă proaspătă, dar nu frișcă”.

Acum evoluția moravurilor, imperioase necesități economice, aflulxul de turiști din alte țări pun în primejdie tihna pe cit de faimoasei, pe atît de plicticoasei duminici britanice.

Care mai are totuși un vajnic apărător în... Societatea pentru respectarea zilei Domnului, întemeiată în 1831. Una din cele mai celebre bătălii pierdute de această societate a fost încercarea, făcută chiar pe la începuturile ei, de a împiedica duminica circulația trenurilor; către sfîrșitul secolului trecut, în 1896, ea n-a putut bloca, în ciuda unei gălăgioase campanii, o lege care autoriza funcționarea duminicală a muzeelor. După primul război mondial, societatea a dobîndit totuși cîteva efemere succese: interzicerea spectacolelor de ci-

Dacă alte distracții sînt prohibite duminică...

nema și a competițiilor sportive duminică, dar al doilea război mondial a dus la o desacralizare irezistibilă a duminicii.

Și totuși, actualul președinte al societății mai crede că poate spera: „avem noi simpatizanți, afirmă el; e adevărat nu pentru motive religioase, ci adversarii ai Pieței Comune, cei care reproșează imigranților că nu sînt englezi sau cei care, pur și simplu, vor să aibă o duminică liniștită”.

O VESTE BUNĂ

Tarzan trăiește
și e sănătos

— Și înoată în riurile din jungla peruană — ar putea completa neașteptata știre José Arteaga, directorul Muzeului Iquitoru din Lima.

În orice caz el a povestit că a întâlnit pitorescul personaj în jungla din nordul Perului, în timp ce cerceta riurile Ucayali și Tapique. Tarzanul peruan răspunde la numele de Gaston. Are 30 de ani, vorbește bine spaniola, drept îmbrăcăminte poartă exclusiv o fișie de piele petrecută după soldurii și ține mereu în mîini o piatră. Spre deosebire, însă, de înaintașul său de pe ecran, Gaston n-are o prietenă care să-i facă viața și mai romantică.

José Arteaga a anunțat că are de gînd să viziteze din nou meleagurile unde locuiește Gaston, Tarzanul peruan, pentru a se întîlni cu el și a-i afla povestea vieții.

Omul care citește gindurile

(Urmare din pag. a 4-a)

serva vreun cititor. Intr-adevăr, ochii sînt închiși, dar urechile sînt larg deschise. Cu astfel de numere se producea des și Messing. „In acest caz, mă pot convinge că lucrez bine după ritmul respirației inductorului, după timbrul vocii lui, după mers etc., a declarat Messing în 1961. Iar împrejurarea că sînt legat la ochi îi influențează de fapt mai mult pe spectatori, întrucît mie mi-e chiar mai comod să lucrez așa: mă concentrez mai bine”.

Dar dacă experimentatorului, legat

la ochi, i se astupă și urechile? Și în acest caz subsistă canale de pătrundere a informațiilor. Semnalele pot pătrunde sub formă de vibrații, miros, căldură etc. — căci omul are cinci organe de simț. Dar dacă ar fi închise toate canalele? Abia atunci s-ar putea vorbi de o percepție pură a gândurilor. Dar o astfel de experiență e greu de realizat. În acest caz experimentatorul ar trebui să se aștepte într-o cameră cu vid și în stare de imponderabilitate.

Oricum, însă, Tofik Dadașev este un incontestabil talent, un virtuoz al percepției semnalelor fără contact cu inductorul — conchide I. Filatov în comentariul său. Căci, spre deosebire de mulți alți artiști de estradă, el execută acest număr extrem de greu fără o încordare vizibilă. Încît fenomenalele lui însușiri reclamă o studiere foarte atentă.

INTREPRINDEREA DE INDUSTRIE LOCALA Nr. 1

BRĂILA

Piața Hristo Botev, Bloc A2, Telefon 12990

Produce și livrează fără repartiție pe bază de comandă următoarele produse:

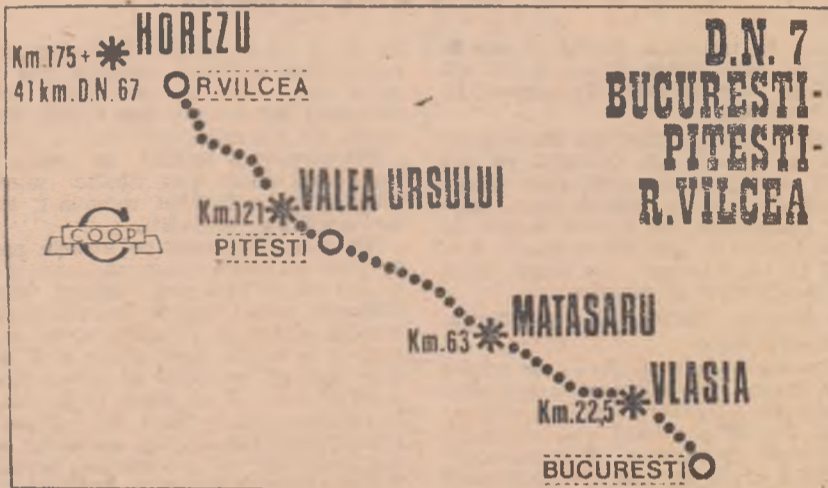
- Roabe metalice cu roată cauciucată.
- Masini de gătit tip 12 A
- Rezervoare metalice de la 500 l la 50 000 l ;
- Masini de gătit tip 14 L
- cilindrice orizontale
- cilindrice verticale
- paralelipipedice.
- Paturi metalice tip internat — se pot suprapune
- Burlane negre.
- Coturi drepte.
- Dulapuri metalice pentru haine, acte și scula.
- Cuptoare tărănești.
- Igheaburi, burlane și coturi zincate.
- Transperante din fire cord.

I.I.S. „11 IUNIE” GALATI

Calea Prutului nr. 50 A
PRODUCE ȘI LIVREAZĂ PE BAZĂ DE COMANDĂ URMĂTOARELE PRODUSE:

- Cătarame ștanțate pentru corzoane și încălțăminte, ornamente pentru pantofi; rame, garnituri și accesorii pentru poșete; broaște, minere, colțare și alte accesorii pentru geamantane, valize și serviete.
- Mobilier industrial — mese, birouri, fișete metalice, bancuri cu 1-3 mânghine.
- Timplărie metalică — uși și ferestre. Paturi metalice — tip spital, internat sau pentru copii; lopeți, greble.
- Găleși zincate, cutii pentru lacuri și vopsele, cutii pentru cremă (litografiate).

Pitorești locuri de popas

În drumul dv. de la București spre Rm. Vilcea unitățile cooperăției de consum:

- Restaurantul și campingul Vlășia
- Braseria și campingul Mătăsaru
- Hanul turistic Valea Ursului
- Hanul turistic Horezu

vă asigură excelente condiții de recreare, un cadru natural plăcut, intimitate, serviciu ireproșabil.

(RECOOP)

PENTRU COMBATEREA INSECTELOR, VĂ RECOMANDĂM PRODUSELE:

- TOXID — prezentat în cutie de carton, 100 g. lei 1,60; în flacon de de polietilenă pentru pulverizare, 200 g. lei 4,90.
- PLOTIX — produs atît sub formă de soluție în sticle de 500 ml. lei 4,40, și de 1 000 ml. lei 6,25, cit și sub formă de praf în flacon din material plastic cu dispozitiv de pulverizare, 350 g. lei 5,50.
- PURICID — prezentat în flacon din material plastic cu dispozitiv de pulverizare, cu un conținut de 200 g. lei 4.
- DEPARATOX — ambalat în sticle de 500 ml., lei 4,10, iar în sticle de 1 litru, lei 5,70.
- DEPARATOX SUPER PARFUMAT — ambalat în sticle de 500 ml. la prețul de 6 lei buc., în pungi sub formă de praf, cu un conținut de 250 g. la prețul de lei 2,35 buc.
- VOLOTOX — soluție parfumată contra insectelor zburătoare — (muște, molii, țînțari, etc.) în sticle de 500 ml. la prețul de lei 5,35.

16 aprilie - 20 mai

reducere de prețuri pînă la 25%

TÎRGUL DE PRIMĂVARĂ

vă pune la dispoziție un larg sortiment de articole de sezon:

pardesie, scurte din stofă, raglance, sacouri din stofă, pantaloni, tăioare, compleuri, jachete, rochii, tricotate din p.n.a. și lînă, ciorapi supraelastici, ciorapi din bumbac ș. a.

În avantajul dv., aceste mărfuri le puteți cumpăra cu reducere de prețuri.

Trei grații, la ore diferite (creații ale Casei de mode din Moscova)

NOI ȘI CEIALȚI

A fi bărbat înseamnă...

Seara. În troleibuz. El. Ea. El are în mână un ziar, dînsa o sacoșă. El stă pe scaun, ea în picioare. Troleibuzul își vede de drum.

O scenă banală, răsuflată. Nu mai indigna pe nimeni. Și probabil că așa am fi mers pînă la capăt, dacă sacoșa n-ar fi fost grea: o sticlă de lapte, morcovi, macaroane, un pachet învelit în hîrtie groasă și alte mărunțșuri. Probabil că i-o fi obosit rău femeii mîna dacă s-a hotărît să remarce:

— Așa-i azi, bărbații stau jos, iar femeile în picioare.

A spus-o în general, fără a se adresa cuiva anume. Nu atît pentru a-și descărca mîna, cît pentru a-și descărca sufletul. Dar cu o nuanță de maliție. El s-a dovedit un cetățean civilizât, stăpînit, nu o brută care să se năpustească imediat cu binecunoscuta replică: „Dacă nu-ți place, ia-ți mașină mică!” A continuat calm să-și citească ziarul și abia după cîteva minute a observat ofînd:

— Da, azi nu te mai poți lămuri care-i bărbat și care-i femeie.

A spus-o tot așa, în general, fără a se adresa cuiva anume. Și tot cu o nuanță de maliție în glas.

O clipă am rămas descumpănit. Am crezut că citise fraza în ziar. Fiindcă e adevărat că uneori te mai încurci cînd vezi băieții cu permanent și fete cu pantaloni, amestecătură enervantă la urma urmei, deoarece îți cere de trei ori mai multe eforturi de identificare, mai ales cînd privești din spate. Dar, în primul rînd, femeia nu purta derutanții pantaloni, ci o tradițională fustă plisată, iar în al doilea rînd, păru-i lung era împletit în două cozi prinse la cea-fă, ceea ce băieții, oricît de excentrici ar fi, încă n-au ajuns să facă. Dezorientat, deci, mi-am aruncat o privire pe ziarul lui, însă nici acolo n-am găsit nimic referitor la tema noastră.

— Scuzați, în ce sens nu te poți lămuri? l-am întrebat încet, aplecîndu-mă la urechea lui.

— În sensul — a răspuns el tare — că toți lucrăm, toți obosim, ba chiar nu se știe cine obosește mai mult. Poate că dumneaei a stat toată ziua pe scaun, la birou. Pe cînd eu, dacă vreți să știți, am lumbago. Și tensiunea 15 cu 10, vin n-am voie să beau, noaptea, dacă umblă pisica pe acoperiș, mă trezesc și nu mai pot să adorm. la televizor nu mă pot uita, că am amețeli, șamponul cu care mă spăl pe cap mi-a nenorocit părul, cînd se schimbă vremea nu-s în stare să spun nici cît fac doi și cu doi. Și atunci de ce să stau eu în picioare și ea jos? Uitați-vă ce sacoșă cară! Și n-are nimic! Se vede că e sănătoasă tun, că are putere, nu glumă!

Tot troleibuzul amuțise, ascultînd spovedania, făcută dintr-o răsuflare, a bărbatului care nu avea deloc aerul unui om ce nu poate pune vin în gură și căruia șamponul îi nenorocise părul. Tăcea și femeia, încordîndu-și mai mult mîna în care ținea sacoșa și nemaîndrăznind să atenteze la un loc pe scaun: se vedea că îi este rușine. Dar nu pentru ea

— Orice prost se poate ridica — a continuat bărbatul căruia, în schimb, nu-i era rușine deloc. Dacă-l sîntos,

de ce să nu se ridice? Dar cum să te ridici, cînd sistemul endocrin ți-e dat peste cap? Cum să te ridici, cînd abia-abia îți simți pulsul? Ieri dimineață, de exemplu, am băut o cafea...

Din păcate a trebuit să cobor și n-am mai putut auzi finalul jalnicei fraze. Cum o fi băut cafeaua? Fără nici o plăcere, probabil...

Nu, n-am să merg pe urmele pasagerului văicăreț, n-am să spun și eu că azi nu te mai poți lămuri care-i bărbat și care-i femeie. Intrucît cunosc bărbați demni și stăpîniți, care, chiar cînd le e foarte greu, chiar cînd sînt grav bolnavi, au tăria să spună medicului curant: „E un fleac, mîine am să fiu sănătos tun!” Dar, vai, cunosc și reprezentanți ai sexului, ca să zic așa, tare, care se revarsă asupra primului întîlnit cu o sinceritate detaliată, deplasată uneori chiar și în cabinetul medical.

Expresia „un bărbat plin de bărbăție” poate părea la prima vedere pleonastică. Cum altfel să fie un bărbat? Plin de feminitate? Și totuși se mai întîmplă să auzim uneori niște văicăreli cărora numai timbrul de bas

Politețea nu trebuie să cunoască niciodată pauze.

le trădează proveniența. Cîte unii se plîng nu numai de sănătate, ci și de colegii de birou, de starea timpului, de băiatul neascultător, de rudele nevestei, de puful de plopi și de cățelul neastîmpărat. Și te fac să simți cum ți se ridică un nod în gît. Pînă cînd te dezmeticești și te scuturi indignat: ce, nu li-e rușine, sînt totuși bărbați!

V. Nadein

DE LA A LA Z

Definiții în glumă și în serios

I.

Intonație. Poate sublinia semnificația celor spuse sau le poate reduce la zero, dînd cuvintelor un sens contrar. În gura unora, „te rog” sună adesea ca „îți poruncesc” iar „poftim” ca un „na-ți!” ce nu mai lasă nici un dubiu.

Îngăduință. „Cum poți purta rochia asta verde? N-aș îmbrăca-o nici să mă pici cu ceară!” „Ai văzut piesa cutare? Ți-a plăcut? Cum a putut să-ți placă? Eu am plecat după primul act!” „Plecî la mare? De ce îți petreci concediul la mare? Eu mi-l petrec numai la munte!”

Dorința de a-ți impune părerea, ignorarea obiceiurilor și gusturilor altora, nerespectarea dreptului fiecăruia de a se deosebi de ceilalți — toate acestea vin din lipsă de îngăduință, calitate absolut indispensabilă în condițiile vieții de fiecare zi, dar, din păcate, cam rară. Îngăduința trebuie învățată, cultivată, spre binele fiecăruia și al tuturor.

B. Bușeleva

De gustibus...

INTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI

Vreți să aflați ceva și enciclopediile pe care le aveți la îndemînă nu vă dau răspunsul dorit? Vă invităm să ne adresați nouă întrebarea dv., mai ales dacă este de interes general.

Dulce sau sărată?

I. Cum a fost apa mărilor la început: dulce sau sărată?

PAVEL TOMA
Tîrgoviște

R.

Iată două din multele ipoteze despre compoziția originară a apei mărilor, problemă încă și astăzi mult discutată.

Conform celei dintîi, Pămîntul — și o dată cu el și celelalte planete din Galaxia noastră — s-a desprins din Soare din cauza atracției foarte puternice exercitate de o stea, care a trecut cu foarte mare viteză pe lîngă astrul zilei, devenind corp cosmic de sine stătător. După ce s-a răcit pînă la 100°C. vaporii care s-au acumulat în atmosferă au început să se condenseze și s-au transformat în precipitații. Apele care au provenit din ele și au umplut adînciturile Terrei — formînd mările și oceanele — erau la început dulci. Apoi, însă, au devenit sărate din cauza riurilor care deversau sarea spălată de pe roci.

Cealaltă ipoteză afirmă că planetele au luat naștere altfel. O cantitate enormă de praf cosmic s-a îngrămădit în jurul unei stele, s-a compactat și a dat naștere planetelor. La început rece, Pămîntul s-a încălzit treptat, ca urmare a proceselor radioactive. Apoi au izbucnit erupțiile vulcanice care au adus la suprafață minereurile și, o dată cu ele, și apa care era gata sărată.

dialog
dialog dialog
dialog dialog dialog
alog dialog dialog dialo
g dialog dialog dialog d
dialog dialog dialog dialog
log dialog dialog dialog dî
dialog dialog dialog dialog
og dialog dialog dialog dial

I. De unde sînt originari cobaii, unde trăiesc în libertate, cît timp sînt purtați puii în pîntecele femelelor?

IOAN SENKIEWICZ
Sighișoara

R.

Cobaiul (*Cavia porcellus*) e un mamifer rozător din familia Caviidae. Are o greutate de numai 250 de grame. Trupul, de circa 30 de centimetri lungime, e acoperit cu o blană cu firul scurt. Există însă (rar) și cobai a căror blană are firul lung. În general, blana cobailor e albă, uneori are totuși pete galbene și negre. Femelele naște de 3—5 ori pe an. Durata gestației e de 60—68 de zile, după care femela naște 2—3 pui (uneori 6). Indiferent de specie, căci există cîteva specii de cobai, ei nu trăiesc mai mult de 8 ani.

Rudele sălbatice ale cobaiului domesticit trăiesc în Peru, în munții Anz.

CORESPONDENȚA SENTIMENTALĂ

Cititorii între ei

V. Turca, comuna Coțușca, județul Botoșani: În continuarea discuției deschise de vecinii dv. suceveni Liliana L. și Kolesa Kureliuc, vă pronunțați pentru o pregătire temeinică a pasului căsătoriei. „De ce nu se introduce în programele școlare problema educației tineretului chiar din faza primară a școlarizării, în scopul de a-i imprima din fragedă copilărie sentimentul familial?” întrebați, cu toată dreptatea. Intr-adevăr, rolul de soț ori de părinte trebuie învățat de mic, în această lume a noastră care „se reazemă pe familie”.

Florin Mișlea, anul III D, liceul „V. Alecsandri”, str. Arieșului nr. 17, Galați: „Doresc să corespondez cu tineri și virșnici pe teme de: filozofie, istoria artelor și a muzicii, creație literară proprie (poezie, proză), istorie, OZN etc.”

Aveți dreptate să vă supărați pe lipsa de punctualitate a unor corespondenți, însă noi n-avem nici o vină. De cîte ori am avut ocazia am pledat pentru seriozitate și acuratețe. Ne bucură aprecierile dv. V-am reținut și sugestiile.

